

Mehmed Mujezinović

C. NATPISI NA SEPULKRALNIM SPOMENICIMA

TURBETA

28.

1162 = 1748/49

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ABDULAH-PAŠE
MUHSINOVIĆA U TURBETU POD LIPOM

Nišani Muhsinovića na kojima je isklesan natpis nalaze se u turbetu Pod Lipom, u kojem je sahranjen i Dželaludin-paša. Sarkofag i nišani Abdulah-paše rad su carigradskih majstora i bogato su ukrašeni. Uzglavni nišan na kome je isklesan natpis ima karakterističnu vezirku kapu. Natpis je u prozi na turskom jeziku. Pismo krupan i lijep nesh.

Tekst:

هُوَ الْحَيَّ الْبَاقِي
سَابِقًا وَزَيْرَ اعْظَمِ اُولُوْب
بُو دَفَعَهُ بُوْسَنَهْ وَالْيَسِي
اِيَكْنِ وَفَاتِ اِيْدِنِ مَوْحُوْمِ
وَ مَغْفُوْرٍ مَحْسِنِ زَادِهْ
عَبْدِ اللّٰهِ پَاشَا رُوْحِيْچُوْنِ
الْفَاتِحَه
سَنَهْ ۱۱۶۲

Prevod:

»On (Bog) je vječan! Umrli i pokojni bosanski valija, bivši veliki vezir Abdulah-paša Muhsinović (Muhsin-zade), preselio je u vječnost. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1162«. (Počinje 22. XII 1748 — 10. XII 1749).

Abdulah-paša Muhsinović bio je četiri puta bosanski namjesnik: prvi put od 1720. do augusta 1727, drugi put od 11. X 1733. do novembra 1735, treći put 1740. do 1741, i četvrti put od 5. V 1748. do 25. IV 1749, kojeg datuma je i umro. Jedno vrijeme je Muhsinović bio i veliki vezir.

Turbe u kojem je sahranjen Muhsinović zajedno sa Dželalijom nalazi se kod kafane Pod Lipom u Gornjoj čaršiji. Turbe je u osnovi kvadrat sa stranicama 5,25 m i ima osam kamenih stubova spojenih lukovima koji nose kupolu ispletenu od žice. Između stubova je željezna ograda. Sarkofazi i nišani u ovom turbetu su remek djelo klesarskog dlijeta. Turbe je podignuto odmah poslije smrti Abdulah-paše. Nad grobovima u turbetu su ranije paljene svijeće.

29.

1194 = 1780.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ŠEJH MUHAMEDA U TURBETU NA DERVENTI

Grob muftije Šejh Muhameda ima dva masivna nišana od kojih je na uzglavnom isklesan sa dvije strane spomenika natpis u stihovima na turskom jeziku. Pismo: lijep i vješto izveden dželi-nesh. Stihovi su pisani u koso i oivičeni kosim linijama.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

فضائل منبع مملوح عالم مفتي اتقى

ظلال احتشادي سر تسر اولشدي فتواده

نجه مدت اولوب ذات شريف قبله فتواده

زالال جامه فضلى مسخر حق اجراده

كريم همت دريای لطف و محمدك سيرت

رحيم قاب پاك مشرف فيض خدا داده

سى فخر عالم افقه نسل بنى ادم
 شفيق محترم مثلى بولنماز دار دنيا ده
 زمان مسندنده شرع و فتوى روشن غرا
 الهى نزد قد سیده مكافات ايده عقبا ده
 آه من الموت
 صدای ارجعی نص کریم فدخلى شانی
 شهید حی باقیدر ویره منصب اخرا ده
 جناح مرغ روحی قصر بام خلده اوردقچه
 بهشت حوريله بولسون صفا جنات رعنا ده
 هزاران کره واه ایله زحم سوز اولاده
 زبان قدس ابله هاتف دیدی بو قلب ناشاده
 کرو بیان کبی اسعد دیوب بافال تاریخی
 مقیم اوله الهی جنت فردوس اعلا ده

سنه ۱۱۹۴

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac!

Izvor vrlina, popularni učenjak, pobožni muftija,
 Bijaše prvak u idžtihadu i rješavanju pravnih pitanja,
 Taj časni čovjek bio je dugi niz godina prvak u fetvama,
 Čiste vanjštine i moralnih osobina kojem se svak pokoravao
 Plemenit i odlučan, more dobrote, Muhamedovih osobina,
 Milostiva i čista srca, počašćen dobrotom Gospodara (Boga).
 Imenjак ponosa svijeta (Muhameda), najučeniji čovjek,
 Dobar drug i poštovana ličnost, kojem ne bijaše ravnog.
 Za njegova službovanja je ustanova šerijata cvjetala,
 Neka mu to bude povod nagradi u vječnosti.

O smrti!

Glas »Vrati se i uniđi« (u raj), taj časni poziv,
 Neka mu Istiniti udijeli na drugom svijetu stepen šehida
 Njegova duša odnesena je na krilima ptice u vječne dvorce
 Neka u visokom raju bude u društvu rajskih ljepotica.

Ostavio je potomstvo u velikoj tuzi,
Tužnog srca neviđeni glas jezikom svetosti reče
Poput Kerubijana Esad mu izreče kronogram smrti:
Bože! Neka je umrlom mjesto u visokom Firdevsu.

Godina 1194«.

Godina smrti pokojnika izrečena je i u ebdžedu, gdje zbiru brojčane vrijednosti slova posljednjeg polustiha treba dodati 2, a koji obračun izgleda ovako: $2 \text{ م} = 80 + 2 \text{ ق} = 100 + 2 \text{ ي} = 20 + 4 \text{ آ} = 4 + 2 \text{ و} = 12 + 3 \text{ ل} = 90 + 3 \text{ ه} = 15 + 3 \text{ ح} = 3 + 50 + 70 \text{ ن} = 400 + 2 \text{ ف} = 80 + 2 \text{ ر} = 200 + 2 \text{ د} = 8 + 60 + 70 \text{ ع} = 70$.

Ukupno: $1192 + 2 = 1194$.

Turbe u kojem je sahranjen muftija Muhamed zajedno sa svojom ženom nalazi se u groblju kod kafane na Derventi. U osnovi je pravokutnik sa šest masivnih stubova i kupolom ispletenom od žice. U turbetu su dva santrača. Na grobu muftije nalaze se dva masivna nišana sa turbanom u gužve. Nišani su djelo sarajevskih klesara. Turbe je slično onom Abdulah-paše Tefterdarije, pa se pretpostavlja da su ih gradili isti majstori.

O ovom travničkom muftiji nemamo bližih podataka.

30.

1196 = 1781/82.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ŽENE MUFTIJE MUHAMEDA U TURBETU NA DERVENTI

U turbetu kod kafane na Derventi sahranjena je zajedno sa svojim mužem Muhamedom i njegova žena Ajiša nad čijim grobom je santrač i ženski nadgrobni spomenik sa ovim natpisom. Natpis u pjesmi na turskom jeziku pisan je dželi-nesh pismom. Natpis je mjestimično oštećen i zato na tim mjestima nečitljiv.

هو الخلاق الباقي

سنة ١١٩٦

ملع نور شفقت منبع لطف عميم

مطلع بدر ديانت مجمع عظيم

لحد نثاری سعادت نام ام المؤمنین

حاجه جای مقدس مظهر بیت کریم

دار دنیاده دار عقبایه مدام

قوب بعانک مهیا ایلدی دار نعیم

جاذب ارواح قدس نص پاك ارجعی
 كلدی چون ذات شریفن ایلدی لحد سلیم
 . . . لطف رحلتن سمع لذك
 نظم تاریخك سعید سویله مانند کلیم
 کلمدی ادخاله همدای تاریخ تام
 صحن جتده مکانك اندر قبرم حقیم

سنه ۱۱۹۶

»On (Bog) je vječni tvorac,
 Godina 1196.

Odras svjetla milosti, izvor opće dobrote,

. . .
 Pokojnica je imenjaka sretne majke vjernika
 Hadže, koja je posjetila časnu kuću (Kabu)
 (Ovdje su dva stiha nečitka)
 Otišla je iz prolazne u vječnu kuću

I u blizini svoga muža dospjela u kuću užitka (raj)
 Kada joj je stigao časni poziv »Vrati se«,
 Došla je njena časna ličnost u ovaj grob.

U pjesmi joj Seid izreče kronogram
 I to potpuni kronogram uz molitvu:
 Neka je pokojnici i u grobu mjesto kao u raju.
 Godina 1196«.

31.

Posljednjeg rebiul-evela 1199. = 10. II 1785.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ABDULAH-PAŠE
 TEFDERDARIJE U TURBETU KOD JENI DŽAMIJE

Nadgrobnni spomenik na kojem je isklesan ovaj natpis nalazi se u turbetu uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Na uzglavnom nišanu je vezirska kapa, a sa prednje strane nišana isklesan je natpis u prozi na turskom jeziku u devet redaka oivičenih i rastavljenih sa po jednom linijom. Pismo: krupan i veoma lijep nesh.

Tekst:

هو الباقي
 بوسنه واليسى سلحدار
 حضرت شهر يارى بوسنه وى
 مرحوم ومغفور
 وزير آصف نظير
 جتتمكان فردوس آشان
 عبد الله پاشا حضرتلرينك
 روح شريفين چون فاتحه
 سنه ۱۱۹۹
 فى سلخ را

Prevod:

»On (Bog) je vječan! Za časnu dušu umrlag i pokojnog Abdulah-paše, bosanskog valije, silahdara, Bošnjaka, vezira poput Asafa i gospodina, prouči Fatihu. Umro posljednjeg rebia I 1199«. (= 10. II 1785).

Abdulah-paša Tefterdarija, Sarajlija, postavljen je za bosanskog valiju mjeseca oktobra 1780. godine. U Travnik je došao 11. XII 1780, i na tom položaju ostao do smrti 10. II 1785. H. Kreševljaković i D. Korkut (Travnik, str. 138) u popisu vezira bilježe da je Abdulah-paša umro 3. novembra 1785, međutim u natpisu je, kako vidimo, jasno označeno da je umro posljednjeg rebiul-evela, što odgovara 10. II spomenute godine. Za Abdulah-pašu se pretpostavljalo da se otrovao, ali tu mogućnost energično odbija njegov savremeni kroničar Mula Mustafa Bašeskija, o kojem u svom Ljetopisu govori na više mjesta i bilježi njegovu smrt.

Abdulah-pašino turbe nalazi se u groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju naspram travničkoj tvrđavi i počiva na šest kamenih stubova spojenih lukovima. Između stubova je željezna ograda visine do 1 m, a i kupola je od žice. U turbetu je veliki otvoreni sarkofag nad kojim su dva velika nišana od mramora. Sarkofag je ukrašen lijepim motivima raznog cvijeća.

Osnovica turbeta je kvadrat sa stranicom 3,50 m.

32.

1206 = 1791/92.

NATPIS NA TURBETU IBRAHIM-DEDE U DOCU

Nad glavnim ulazom u Ibrahim-dedetovo turbe u Docu uzidana je kamena ploča, veličine 36 × 70 cm, na kojoj je isklesan natpis u pjesmi na turskom jeziku. Kronogram je postavljen u šest četvornih polja. Pismo: obični nesh.

Tekst:

ابوالخير زمان حضرت صالح پاشا آصف شان
 لوجه الله نجه خيراته مظهر اولدى هر يرده
 خصوصاً بومبرات ايله جزر هبر توفيق
 موفق قلدى يازدى نيكتا من لوح مورمه
 كورنجه غوث اسعد سويلدم تاريخ
 سزادر قطب ايدرسه مسكن بوزم انورده

۱۲۰۶ سنه

Prevod:

»Dobrotvor vremena, gospodin Salih-paša, poput Asafa,
U ime Boga je podigao objekte na raznim stranama,
Između kojih je i ovo njegovo djelo,
Pa je zaslužio da mu se sretno ime ukleše u kamenu,
Ugledavši Gavsa (šejh), Esad mu izreče kronogram:
Dobrotvor je zaslužan da bude u društvu odabranih.
Godina 1206«.

U posljednjem polustihu kronograma sadržana je godina opravke turbeta tj. hidž. 1206. g, kako nam to pokazuje i ovaj zbir: 3 س = 180 + 2 ز = 14 + 3 آ = 3 + 3 د = 12 + 3 ر = 600 + 3 = 100 + ط = 9 + 2 ب = 4 + 5 ي = 10 + 2 ف = 80 + 3 ك = 20 + 3 ن = 150 + 2 ج = 12.

Ukupno 1206 (Počinje: 31. VIII 1791 — 18. VIII 1792).

Esad je pjesnički pseudonim autora ovog natpisa Abdurahmana Esada Muftića, Travničanina, koji je 1790. godine imenovan za travničkog muftiju.

Turbe u Docu locirano je u strani nedaleko od željezničke stanice Dolac na Lašvi. Spominje se još 1659. godine, a sagrađeno je od šepera i kamena sa krovom na četiri vode, koji je ranije bio drveni, dok je sada pokriveno crijepom. Više puta je popravljano. Osim kronograma iz h. 1206, koji ovdje donosimo, postoji još jedan natpis u turbetu o njegovoj opravi u 1829/30. godini, kako ćemo to kasnije vidjeti (Natpis br. 36).

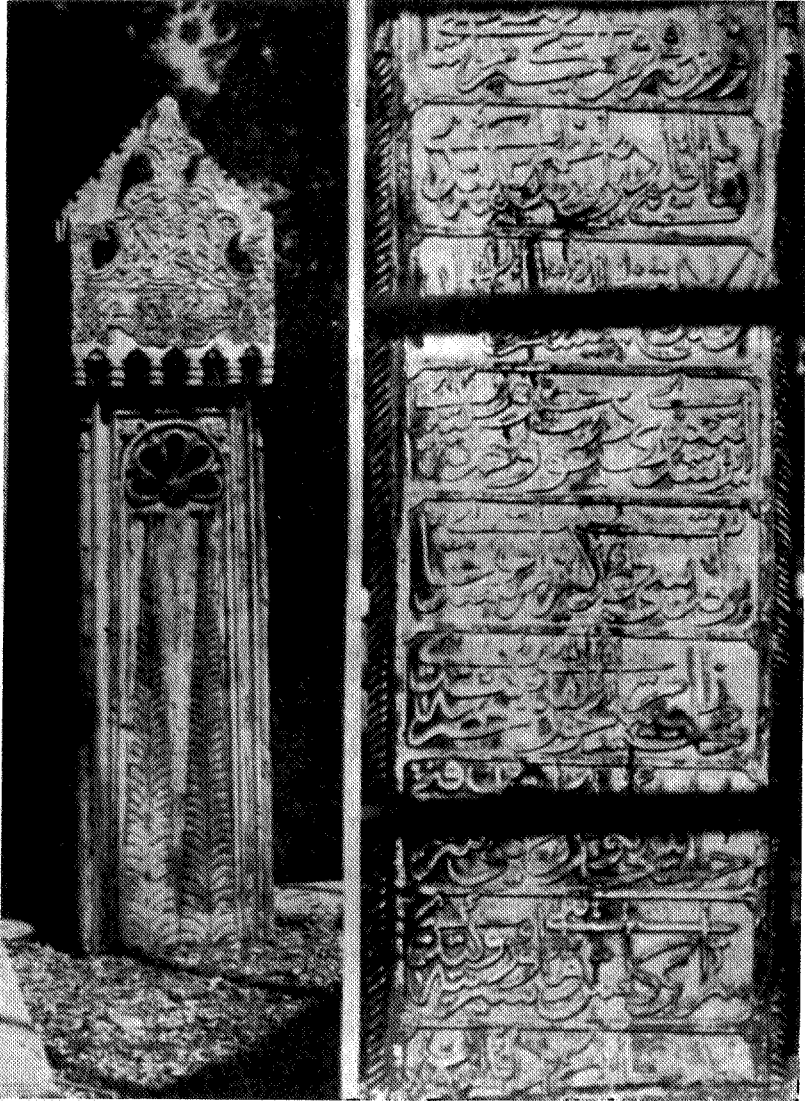
O Ibrahim-dedetu, sahranjenom u ovom turbetu, nemamo sigurnih historijskih podataka. Prema predaji, Ibrahim-dede je došao u Bosnu sa sultan Fatih Mehmedom. U turbetu se i danas čuva jedna levha na kojoj je ispisan tekst u pjesmi na turskom jeziku u više stihova, koji je spjevao neki Namik, a kaligrafski izveo i napisao Mehmed Behdžet 19. šabana 1246. g. (2. II 1831). Iz spomenute pjesme razabiremo da je Šejh Ibrahim rodom iz Horosana i da je u Bosnu došao sa sultan Fatih Mehmedom. Pjesnik ističe da je Ibrahim-dede bio plemenitih svojstava i vidovit čovjek.

33.

1213 = 1798/99.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU PERIŠAN MUSTAFA-PAŠE U TURBETU POD LIPOM

Natpis u pjesmi na turskom jeziku isklesan je na nadgrobnom spomeniku Mustafa-paše u turbetu Pod Lipom. Završni dio natpisa je prilikom popravke ugrađen u sarkofag i zato je ostao nepročitan. Pismo: lijep i krupan dželi nesh.

Nožni nišan na grobu Perišan Mustafa-paše.

Tekst:

وزیر افخم و والی اکرم مصطفی پاشا
بقا اقلیمی دیارلر بر معظم ملکنه کندی

ولاتك شيخ عاليشاني اول دستور اكاهدل
 ايرشدي معنوي حضور وحدته كتدي
 برات قدسي وعد كريم اقوي سند حقا
 مجازات صيام ايچون لقاء حضرتته كتدي
 اجل پيكي كورددي ارجعي اميرن سحر وقتي
 سراي كلشن وماوايي سير ورويته كتدي
 سنه ۱۲۱۳

Prevod:

»Ekselencija vezir i plemeniti valija Mustafa-paša,
 Otišao je u veliku i vječnu vladavinu,
 Taj prvak svih valija i državnik budna srca
 Uzdigao se i otišao duhovnom prijestolju jedinstva.
 Sveti berat kao obećanje Plemenitog
 I nagradu u toku posla primljen je u audijenciju
 njegove uzvišenosti.
 Vjesnik smrti u zoru mu je donio poziv »Vrati se«,
 Pa je otišao da razgleda perivoj dvorca i utočišta.
 Godina 1213«. 15. VI 1798 — 4. VI 1799).

Turbe u kome je sahranjen Mustafa-paša nalazi se kod kafane Pod Lipom, i to lijevo od ulaza u kafanu. Ovo je tip otvorenih turbeta. U osnovici je pravilan šesterougaonik nad kojim je šest kamenih stubova spojenih lukovima iznad kojih je žičana kupola. Između stubova je željezna ograda visine do 1 m., a u prostoru turbeta

34.

1237 = 1821/22.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU PJESNIKA ILHAMIJE

Nišani Ilhamije malazili su se sve do 1959. godine u zasebnom turbetu, nedaleko od željezničke stanice u Travniku, kada su preneseni u turbe u Potur-mahali, a Ilhamijino turbe je porušeno u svrhu regulacije. Uzglavni nišan ima derviški turban. S jedne šire strane nišana isklesan je natpis u pjesmi na turskom jeziku, ispisan lijepim dželi-nesh pismom.

IZDANJA: Š. Sejfudin Kemura-Ćorović, *Serbocroatische dichtungen Bosnisher Moslims, Sarajevo 1912, 18.*

Tekst:

هو الحى الباقى

عازم دار بقا ایتدی همان

یأس ماتلوده دوشدی احباب

مقام کلشن جنت ایتدی

فتح اولوب اوستنه هم رحمت باب

عديم المثل دورنده وا ماه

سوء قصد ایتدی اکا چوق اکتاب

ناز نین عمرینه تیوا یودی جزان

نوش ایدوب جام اجل کوثر

بيك ايكیوز اوتوز یدیده ایدی

سروردی شهید اولوب شیخ الحاج سید وهاب

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ!
 U času kada je u vječnost preselio,
 Ostali su u tuzi i žalosti njegovi prijatelji,
 Sebi je otvorio vrata Božje milosti i perivoja rajskog,
 A primjer mu se nije mogao naći u njegovo vrijeme,
 Sa namjerama su neki ga objeđivali.
 Kad je njegovom nježnom životu prispjela jesen,
 Ispio je smrtnu čašu kevsera.
 Godine hiljadu dvije stotine trideset i sedme
 I umro je mučeničkom smrću (šehid)
 Sejid hadži Sejh Vehhab«.

Ilhamija Abdulvehab je rodom iz Žepča. Pjevao je na našem i turskom jeziku, a poznat je pod pjesničkim pseudonimom Ilhami. Njega je Dželaludin-paša pozvao u Travnik i naredio da ga pogube. Kao uzrok njegova pogubljenja istoričari navode da je u svojim pjesmama kritizirao ondašnje prilike u Bosne. Vidi opširnije: Š. Sejfudin Kemura — V. Čorović, *Serbocroatische Dichtungen in Bosnie und Herzegovina*, Sarajevo 1912; S. Bašagić, *Znameniti Hrvati Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj carevini*, Zagreb 1931. H. Hehmed Handžić, *Književni rad bosansko-hercegovačkih muslimana*, Sarajevo, 1934,

35.

1238 = 1822/23.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI HAFIZ ALI
 DŽELALUDIN-PAŠE U TURBETU POD LIPOM

Nad grobom Dželaludin-paše, koji je sahranjen u zajedničkom turbetu sa Abdulah-pašom Muhsinovićem Pod Lipom, nalaze se dva nišana carigradske provenijencije bogato ukrašeni biljnim i geometrijskim ornamentima. Nišani počivaju na sarkofagu također ukrašenom. Uzglavni nišan ima na sebi isklesanu vezirsku kapu, a sa prednje šire strane ovog nišana je natpis u prozi na turskom jeziku, isklesan u dvanaest redaka. Pismo: veoma lijep nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي

سابقاً بوسنه واليسى ايكن

روم ايلي واليسى اولوب جزيره

موره عصاتي اوزرينه علمكشاي

عزيمت اوزره ايكن ارتحال
 دار بقا ايند مرحوم و مغفور
 المحتاج الى رحمة ربه الغفور
 السيد الحاج حافظ على جلال
 الدين پاشا نور الله قبره
 حضرتلرينك رو حشر في چون
 الفاتحه
 ١٢٣٨ سنه

Prevod:

»On (Bog) je vječan! Sejid hadži Hafiz Ali Dželaludin-paša, bivši bosanski valija, koji je kao valija Rumelije razvio bajrak protiv pobunjenika na Peloponezu, preselio je u vječnost. Neka Alah osvjetli njegov grob. Za dušu (pokojniku) prouči Fatihu. Godina 1238«. (Počinje 18. IX 1822 — 6. IX 1823).

Dželali Ali-paša postavljen je za bosanskog namjesnika 8. decembra 1819, došao je u Travnik 29. marta 1820, i na tom položaju ostao do 28. novembra 1822. godine. Ubrzo zatim umro je naprasnom smrću. Dželalija je poznat kao vrlo strog i jedan od najenergičnijih

namjesnika Bosne. Naredio je da se pogubi više ljudi. O njegovoj strogosti sačuvano je do danas mnogo legendi.

Turbe u kojem je sahranjen ovaj vezir nalazi se kod kafane Pod Lipom, a čiji je opis ranije dat. (Vid natpis Muhsinovića Abdulah-paše br. 28).

36.

1245 = 1829/30.

NATPIS NA TURBETU IBRAHIM-DEDETA U DOCU NA LAŠVI

Kamena ploča, veličine 35 × 72 cm, na kojoj je isklesan ovaj natpis nalazi se u jednoj prostoriji u unutrašnjosti turbeta. Kronogram na turskom jeziku isklesan je u dva reda. Pismo: lijep nesh.

Tekst:

جویندهٔ همت از جناب اولیا

والی بوسنه علی نامق پاشا

Prevod:

(Dobrotvor) traži utočište od velikog bogougodnika, Bosanski valija Ali Namik-paša.

Godina 1245«. (3. VII 1829 — 21. VI 1830).

O turbetu u Docu, kao i Šejh Ibrahim-dedet, koji je ovdje sahranjen bilo je ranije govora pri obradi natpisa iz hidž. 1206. godine, kada je također bosanski namjesnik Salih-paša obnovio ovo turbe. (Vidi natpis br. 32).

Morali Ali Namik-paša postavljen je za bosanskog valiju 18. augusta 1828. godine, i na tom položaju ostao do 27. juna 1831. godine.

37.

1134 = 1721/22.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU SALIH-PAŠE KULENOVIĆA

Nadgrobní spomenik na kome je isklesan ovaj natpis nalazi se na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Spomenik je manjih dimenzija. Uzglavni nišan ima lijep turban na prevoje, koji se pri vrhu sužava. Ispod vrata nišana sa sve četiri strane vodi cik-cak linija. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je sa dvije strane uzglavnog nišana.

Tekst:

صاحب	مزاریدر قولن
شهید	صالح پاشا
صالح پاشا	انکارحمت
۱۱۳۴ سنه	صاغ اولن چوق یاشا

Prevod:

»Ovo je grob Salih-paše Kulenovića, neka je na njega božja milost, a živima neka je dug život. Osoba sahranjena u ovom grobu

umrla je mučeničkom smrću godine 1184«. (= 22. X 1721 — 11. X 1722).

Salih-paša Kulenović je prvi dokumentovano utvrđeni član porodice Kulenovića, kojeg je pogubio Abdulah-paša Muhsinović. Vidi H. Kreševljaković — D. Korkut, *Travnik u prošlosti 1464—1878*, 1961, str. 109.

38.

1160 = 1747/48.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MEHMED-AGE

Nišani Sarajlije Mehmed-age situirani su u malom groblju uz Lukačku džamiju. Na uzglavnom nišanu, na kojem se nalazi ovaj natpis, izrađen je aginski turban, a rad je sarajevskih klesara. Natpis u stihovima na turskom jeziku isklesan je sa prednje šire strane nišana i izveden u pet kosih redaka. Pismo: lijep nesh talik.

Tekst:

زیده غازیان سرایک محمد اغا غنجه...
 باحد فرمان زعما ناکهان اولدی شهید
 سانجافی غازیارک التنده حشر اولدقه اول
 یوزی نورلی اوله بواق شاکر یوم المزید
 سنه ۱۱۶۰

Prevod:

Taj prvak sarajevskih gazija i gonđe Mehmed-aga
 Nenadano je postao šehid, a sve iz zavisti neprijatelja?
 Kada je stupio pod zastavu junaka
 Na dan nagrade neka mu je svijetlo lice
 Godina 1160. (1747/48)

39.

1160 = 1747/48.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI IBRAHIMA

Nadgrobní spomenik sa ovim natpisom nalazi se u malom groblju uz Lukačku džamiju. Uzglavni nišan ima aginski turban i djelo je sarajevskih klesara, izrađen je od kamena krečnjaka. Natpis u pjesmi na turskom jeziku isklesan je u kosim redovima lijepim nesh talik pismom.

ای درینا او سر دفتر ارباب جهاد
 قلدی حسادی انی خنجر ایله عدیم
 اصدقاسی دیدیلر فوتنه لفظک تاریخ
 بیک یوزالتمشده شهید اولدی حاجی ابراهیم
 سنه ۱۱۶۰

Prevod:

»O žalosti, što tog iskusnog prvaka boraca
 Nasilno mačem uništiše zavidnici,
 A njegovi prijatelji mu izrekoše kronogram smrti riječima:

Hadži Ibrahim je umro mučeničkom smrću hiljadu stotinu i šezdesete godine«. (Počinje 13. I 1747 — 1. I 1748).

Hadži Ibrahima, Sarajliju, pogubio je Hekim-oglu Ali-paša, koji je istom prilikom pogubio i još jednog Sarajliju Mehmed-agu, sahranjenog u istom groblju uz ovog Ibrahima.

Vidi H. Kreševljaković — D. Korkut, *Travnik 1464—1878*, Travnik 1961, str. 109.

40.

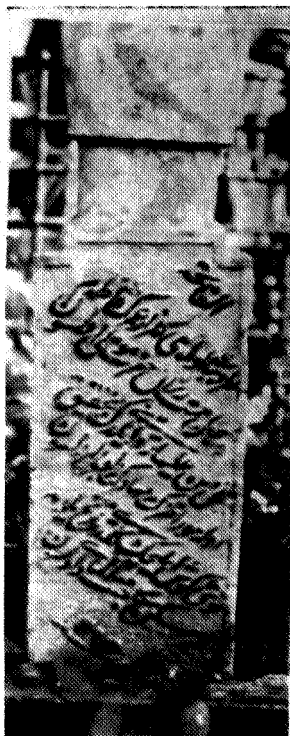
1165 = 1751/52

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU FATIME

Nišani Fatime ranije su se nalazili između dva turbeta Pod Lipom, ali su nedavno prilikom regulacije prostora oko kafane smješteni u Dželalijino i Muhsinovića turbe, desno od ulaza u kafanu. Natpis u pjesmi na turskom jeziku pisan je lijepim talik pismom. Spomenik je rađen od sarajevskog kamena vapnenca. Uzglavni nišan ima djevojačku kapu.

Tekst:

الفاطمه
 طروت جا اولدى كزار عمرک فاطمه م
 سجال رحمت ريزان حضرت مولى اولسون
 کل من عليها روينى ايلدک تحقيق
 اوله حور منهادک اولسون
 فوتنى کوش ايلجک کلدى تاريخ يادمه
 فاطمه م مسکن سکا جنت الماوى اولسون
 سنه ۱۱۶۵

Prevod:

»Prouči Fatihu.

O Fatimo moja nisi osjetila cvijet mladosti

Neka te gospodar obaspe svojom milošću
 Obistinile su se riječi da je sve prolazno
 Neka su ti društvo rajske ljepotice.
 Kada saznadoh za njezinu smrt čuo sam ovaj kronogram:
 O moja Fatimo, neka ti je mjesto u raju.
 Godina 1165«.

41.

1169 = 1755/56.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU BERBERA REDŽEBA U VITEZU

Nadgrobni spomenik na kome je isklesan ovaj natpis nalazi se na groblju uz Ahmed-aginu džamiju u Vitezu. Grob umrlog omeđen je santračem od velikih kamenih ploča. Turban na uzglavnom nišanu je u gužve izveden veoma lijepo. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je običnim neshom.

Tekst:

وفاتك تاريخ
 مرحوم و مقفود
 بربو رجب يسر
 الله له البارى
 روحیچون الفاتحه
 سنه ۱۱۶۹

»Ovo je kronogram smrti umrlog i pokojnog berbera Redžeba, neka mu Uzvišeni Bog olakša njegovo stanje. Za dušu umrlog (prouči) Fatihu. Godina 1169«. (Počinje 7. X 1755 — 25. IX 1756).

Na groblju uz Ahmedaginu džamiju nalazi se više nadgrobni spomenika, među kojima i takvih koji predstavljaju lijepe primjerke nišana.

42.

1169 = 1755/56.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU RUKIJE

Nadgrobni spomenik s ovim natpisom nalazio se, prema navodima H. Kreševljakovića i Korkuta, na groblju Kukavičine ili hadži Ali-begove džamije u Gornjoj čaršiji. Nije poznato kada je uklonjen

ovaj spomenik. Međutim, sačuvala nam se njegova fotografija sa natpisom. Nišan ima oblik ženskih nišana iz XVIII vijeka, ali je njegov završetak karakterističan po tome što ima produženje sa tri latice kojima je majstor-klesar izradio cvijet-ljiljan. Iznad teksta natpisa isklesane su kolonade s lukovima. Natpis pisan vrlo sitno u šest redaka dželi-nesh pismom.

Tekst:

القاتحه

رقيه يه چوموت اولدى رسیده

اڭه حق ایلیه رحمت عدیده

کو خیر دعایی
تفکر ایله تاریخ نظر ایده
سنه ۱۱۶۹

Prevod: »Prouči Fatihu!

U času kada je Rukija umrla,
Istiniti ju je obasuo mnogim milostima
(nečítak...)

Razmislivši, kronogram izađe u riječi »nazaride«.
Godina 1169«.

Zbir brojčane vrijednosti slova riječi نظر ایده daje nam godinu
Rukijine smrti: ن = 50 + ظ = 900 + ر = 200 + ی = 10 + د = 4
+ ه = 5.

Ukupno: 1169. (Počinje 7. X 1755 — 25. IX 1756).

H. Kreševljaković i D. Korkut ustvrdili su da se ovaj natpis odnosi na Crnogorku, ženu Mehmed-paše Kukavice, a koju je u svojoj »Hajdani« opjevao knez Nikola I. Crnogorski¹. Međutim, prema podacima o životu i radu Mehmed-paše, koje je objavio A. Bejtić², spomenutoj Mehmed-pašinoj ženi je bilo ime Makbula i ona se po odlasku Mehmed-pašinom iz Bosne i njegovom smaknuću 1761. godine preudala za Hasan-efendiju Mektubdžiju. Makbula je, dakle, živa i 1761. godine, a natpis na nišanu Rukije nosi datum 1756. godine. Prema tome, ovaj se natpis ne može nikako odnositi na »Hajdanu«.

43.

1174 = 1760/61.

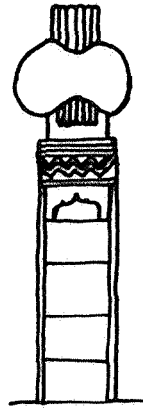
NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU AHMED-AGE MOSTARCA ČEHAJE-ČAUŠA

Nadgrobní spomenik sa ovim natpisom nalazi se na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Uzglavni nišan ima lijepo izveden turban ispod kojeg je posebna kapa i drugi ukrasi. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je lijepim nesh pismom.

¹ H. Kreševljaković — D. Korkut, *Travnik 1464—1878*, Travnik 1961, str. 110.

² A. Bejtić, *Bosanski namjesnik Mehmed-paša Kukavica i njegove zadužbine u Bosni*, Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslovenskih naroda VI—VII (1956—57), str. 103—104.

هو الحى الباقي
 قبرك لوحنده اشبو
 ايتى يازك همين
 جنات عدن فادخلوها
 خالدين جاوشلر كتخداسى
 ايش ارى زاده مرحوم
 امين احمد اغا الموستارى
 روحىچون الفاتحه
 ۱۱۷۴ سنه

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ! Na grobnom kamenu dolikuje da napišemo ovaj (kur'anski) citat: »Ovo je raj Adn, pa unidite i vječno u njemu ostanite«. Čehaja čauša Išeri-zade Emin Ahmed-aga Mostarac. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1174«. (13. VIII 1760 — 1. VIII 1761).

44.

1178 = 1764/65.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI HASANA SINA ISMAILOVA

Nadgrobní spomenik sa ovim natpisom danas se nalazi uzidan u kamenu ogradu oko groblja u Potur mahali. Natpis je okrenut prema vanjskoj nezazidanoj strani, ali je pri kraju oštećeno nekoliko riječi.

Tekst:

هذا المقام
 الحاج حسن
 بن الحاج اسمعيل

 ۱۱۷۸ سنه

Prevod:

»Ovo je mjesto (grob) hadži Hasana, sina hadži Ismailova (ne-
čitko). Godina 1178«. (Počinje 1. VII 1764 — 19. VI 1765).

45.

1178 = 1764/65.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUHAMEDA

Na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju nalazi se nadgrobni spomenik sa ovim natpisom. Uzglavni nišan ima oblik čatal-turbana na čijim udubljenjima izviruje prugasta kapa. Ispod vrata, a iznad teksta natpisa nalazi se motiv cik-cak linija oivičena sa dva tordirana užeta. Na nišanu nedostaje mudževeza koja je odbijena.

Natpis je u prozi na arapskom jeziku. Pismo: obični nesh.

Tekst:

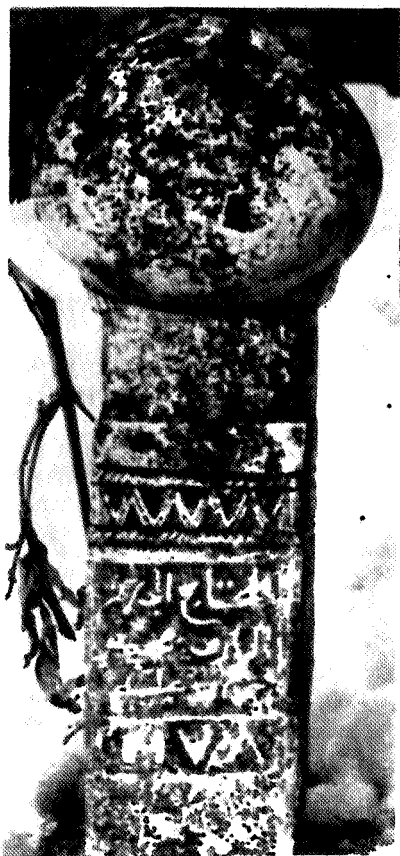
المحتاج الى رحمة

البارى محمد

رحمة الله عليه

سنه

١١٧٨

Prevod: »Muhamed, potreban milosti Tvorca, neka je na njegovu Božju milost. Godina 1178«. (1. III 1764 — 19. VI 1765).

46.

1189 = 1775/76.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HATIBA OMER EF.

Nadgrobní spomenik sa ovim natpisom nalazi se na groblju uz Jeni džamiju. Grob je omeđen santračem nad kojim su dva nišana, od kojih je uzglavni sa ulemanskim čatal-turbanom. Ispod vrata sa sve četiri strane uzglavnog nišana su cik-cak linije. Natpis na turskom jeziku isklesan je lijepim nesh pismom.

Tekst:

يا غفران

فنائی ترک ایدوب سایه اولدی رحلت

بومقامك خطيبي عمر افنديك قبريلراخوان
 دعاكز له خدا رحمت ايلسون قلسون
 شفاعت محمد مصطفي رضائ باري
 وروحي عمر اچسون فاتحه
 ۱۱۸۹ سنه

Prevod:

»O (Bože) koji praštaš!

Braćo! Osoba sahranjena u ovom grobu Omer efendija,
 Hatib ove džamije napustio je prolazni svijet i preseli u
 vječnost

Neka pokojnika Bog uz vašu dovu primi u svoju milost

I neka se za njega zauzme Muhamed Mustafa.

Za Božje zadovoljstvo i Omer efendijinu dušu (prouči) Fatihu.
 «Godina 1189». (Počinje 4. III 1775 — 20. II 1776).

Omer efendija je, kako to iz natpisa saznajemo, bio hatib Jeni
 džamije, dok o njemu drugih podataka nemamo.

47.

1195 = 1780/81.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU PJESNIKA MEHMEDA MEJLIJE

Nišan sa ovim natpisom nalazi se na malom groblju uz Ibrahim-dedetovo turbe u Docu na Lašvi. Nad grobom Mejlijinim očuvan je samo uzglavni nišan, rađen od sarajevskog kamena krečnjaka, a kojem je odbijen turban. Visina nišana iznosi 80 cm, a osnova mu je 17 × 23 cm. S jedne šire strane spomenika isklesan je u deset redaka natpis u pjesmi na turskom jeziku. Pismo teško čitljiv dželi-nesh.

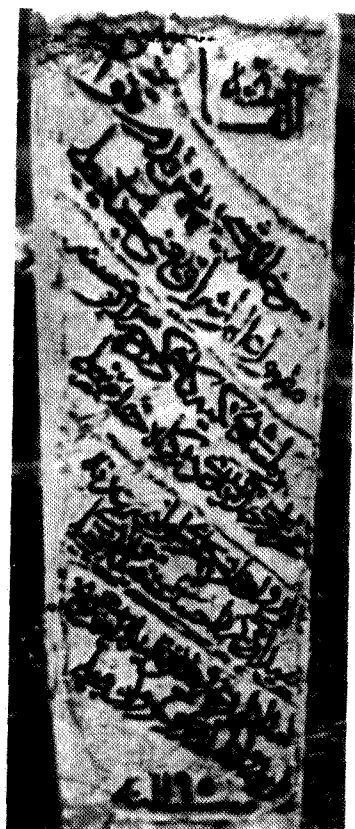
IZDANJA: M. Mujezinović, *Epigrafika i kaligrafija pjesnika Mehmeda Mejlije*, Naše starine IV, Sarajevo 1957, str. 131—169.

Tekst:

الفاتحه
 سر خله مشيخت پيش قدوم تقوا
 مقبول عالم اشراق يعني جناب ميلي

بولشدى تكيه كاهى كچه سراى بوسنه
 محراب وحدت ايدى دركاه حقه نيلي
 اب روان جاني جاري اولنجه عدنه
 ميدان ذكره احسان عشقيه سوردى خيلى
 امداد ايدنجه وهاب فوتنه اولدى تاريخ
 قوبه روانه اولدى روح روان ميلي

سنه ۱۱۹۵

Prevod:

»(Prouči) Fatihu!

Prvak pobožnih ljudi i predvodnik skupine šejhova,
 Gospodin Mejlija, koji je priznat u duhovnom svijetu
 Našao je u tekiji u Sarajevu
 Mihrab jedinstva, gdje je spoznao istinu,
 Njegova duša je otišla u raj Adn poput tekuće vode
 Sa dobročinstvom ljubavi mnoge je privukao na polje zikra
 Uz pomoć Vehaba izrečen je kronogram njegove smrti:
 Mejlijina duša otišla je u blizinu Boga.

Godina 1195«. (28. XII 1780 — 16. XII 1781)

U kronogramu je posljednjim polustihom u ebdžedu izvedena godina Mejlijine smrti, tj. hidž. 1195. godina, a ona je i brojkama ispisana ispod teksta natpisa. Zbir vrijednosti slova kronostiha iznosi 1176.

ق = 100 + 4 ر = 800 + ب = 2 + ه = 5 + 4 و = 24 + 3 ا = 3 + 2 ن = 100 + 2 ل = 60 + د = 4 + 3 ي = 30 + ح = 8 + م = 40.

Ukupno: 1176. Međutim, da bismo dobili h. 1195. godinu, treba zbiru od 1176 pribrojiti i vrijednost slova riječi »Vehab«, a vrijednost njihova je 19: (6 ا = 6 + 2 ه = 10 + ل = 1 + ب = 2 = 19).

I tako kad zbrojimo 1176 + 19, dobijemo iznos 1195. Na ovakav postupak upućuje nas i sam autor u preposljednjem stihu natpisa, gdje kaže da uz pomoć »Vehaba« dobivamo »kronogram Mejlijine smrti.

Kronogram je spjevao pjesnik Ahmed ef. Zekić-Vehbi, koji je službovao kao kadija u Stocu.

Pjesnik Mehmed Mejli Kurani rođen je 1713. u Sarajevu u Vekil Harē (Alifakovac) mahali. Bio je cijenjen i priznat kao odličan pjesnik i kaligraf, a osobito je lijepo pisao pismo talik. Iza sebe je ostavio brojne pjesme na turskom jeziku. Osobito je pokazao vještinu u sastavljanju kronograma u stihovima, od kojih nam se sve do danas sačuvao priličan broj. Njegove pjesme i kronogrami pokazuju da je bio sposoban i obrazovan čovjek. On se 1781. godine zaputio u Travnik, gdje ga je u Docu kod Travnika na povratku zatekla smrt.

O Mejliji vidi opširnije: M. Mujezinović, *Epigrafika i kaligrafija pjesnika Mehmeda Mejlije*, Naše starine IV, gdje je navedena i sva ranija literatura.

48.

1202 = 1787/88.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU KADIJE ŠERIF AHMEDA

Nadgrobnni spomenik s ovim natpisom je okrnjen na nekoliko mjesta i usljed toga je i sam natpis ponegdje oštećen i mjestimično nečitljiv. Postoji samo uzglavni nišan sa širokom mudžezvom. Na turbanu njegovom isklesan je muhri Sulejman. Spomenik je situiran uz Lukačku džamiju. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u osam redaka ovičenih debljim linijama. Pismo: lijep nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي

بيك يوز التمش بش سنه ...

مدينة تراونيك قاضي ...

دار بقا ايدن شريف احمد افندى

ابن السيد احمد ...

القرىبي الكفوى

Prevod: »On (Bog) je živ. Šerif Ahmed-efendija sa Krima, iz mjesta Keфе, sin Sejid Ahmeda . . . koji je hiljadu stotinu šezdeset i pete godine bio travnički kadija preselio je u vječnost. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1202«. (13. X 1787 — 1. X 1788).

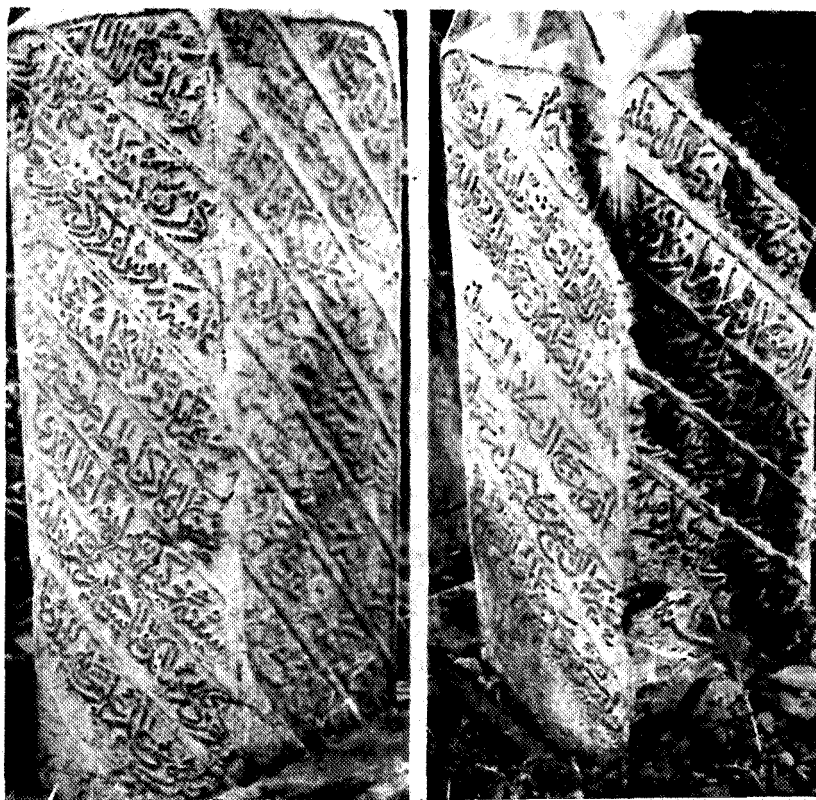
49.

1203 = 1788/89.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUDERISA MULA
SEID ABDURAHIMA

Neposredno uz turbe na Derventi, u kojem je sahranjen muftija Muhamed, nalazi se i nadgrobni spomenik njegova sina sa ovim natpisom. Nišani i santrač izrađeni su od sarajevskog kamena krečnjaka visine 1.10 i osnove 35 × 35 cm. Natpis u pjesmi na turskom jeziku isklesan je lijepim nesh pismom sa sve četiri strane uzglavnog nišana.

Tekst:

القاتحه

قال المولى العلامة تغمده الله بانوار جماله
 هذا قبر العبد الأبق عن حريم التقوى الى زخاريف الهوى
 الذى رجع الى مولاه الجنان
 غير ميال بقييح و لا جميل من عمله
 و ليس شئى سوى رحمة المولى الرحيم فى امله

هو الحى الباقى

مفخر ارباب تدريس صاب مفتيدن كلوب
 غبطه فوما ايدى عصرك كملين اكمله
 حضرت ملا سعيد عبد الرحيم علامه كيم
 عرفيله مشروط ايدى ذاته حل مسئله
 ايتدى اقوانه سمند همتن قطع طريق
 ايكنجى موصله

هو الخلاق الباقى

كورسه تصنيف بديعن خدمتن ايلر پذير
 غاشيه بردوش اولوردى فيخر رازى سعد له
 صغنز ايكن وصف پاكن خامه كنجاشه
 فضلان اتمزكن احاطه طوق حد حرصه
 سنيه بى كنيه سى آيينه الهام ايدى
 كوردى دنيا نكك فناسن چشم غيرت بين ايله
 كوچدى روحى عالم علوى به مانند دعا

هو الله الباقي

ایتمدی رغبت جهان خندان اسفله
 والد جتمکانک همجوارین اوزلدی
 جمع ایده ماویده مولا دولت عقبايله
 باب جتته یازلش ناسه رضوان سویلدی
 سلسله صحن ماوی ایتمدی ملا موصله

سنه ۱۲۰۳

Prevod:

»(Prouči) Fatihu.

Rekao je učeni čovjek, neka ga Alah obaspe svjetlom svoje
 ljepote,

Ovo je grob roba (božjeg) odbjeglog iz harema pobožnosti i
 uživanja,

A koji se vratio svom milosnom gospodaru (Bogu),
 Ne mareći za svoja dobra ni loša djela,
 Nego se samo uzdajući u milost milostivog gospodara.

On (Bog) je vječno živ.

Ponos muderisa, potomak muftije,
 Kojem su i najsavršeniji pozavidili,
 Gospodin mula Seid Abdurahim, učenjak
 Koji je s lakoćom rješavao razna pitanja
 I u čemu je prednjačio nad ostalim.
 (ovdje tekst utonuo u santrač i zato nečitak)

On (Bog) je vječni tvorac.

Pogledaš li njegove izvanredne sastave
 Možeš ga porediti sa (Fahrudin) Razijom.
 Nemoguće je opisati riznicu njegova pera
 I nabrojati njegove vrline.

Videći prolaznost ovoga svijeta
 Predade dušu uz molitvu visokom svijetu

Alah je vječan

Nije žudio za onim čemu naginju obični ljudi
 I priklonio se uz grob svoga oca.

Neka ih gospodar sastavi u vječnosti
 Na vratima raja napisane su Rizvanove riječi
 Neka Mula dospije u visoke sfere raja.

Godina 1203.« (2. X 1788 — 20. IX 1789).

50.

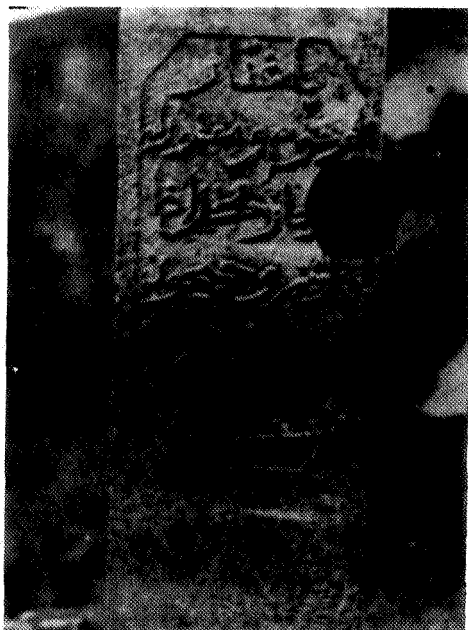
1203 = 1788/89.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU DIZDARA
MEHMED-AGE

Na ovcem groblju u strani na Baš-bunaru nalazi se i nadgrobnni spomenik sa ovim natpisom. Na uzglavnom nišanu, na kojem je isklesan natpis, nalazi se i posebna vrsta turbana, slična turbanima učenih ljudi, ali mu je mudževeza mnogo veća i izrađena poput mušebka. Nišani su postavljeni na santrač od većih kamenih ploča. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u pet redaka lijepim nesh pismom.

Tekst:

يا غفار
مرحوم و مغفور له
ديزدار محمد اغا نك
روحچون الفاتحه
سنه ١٢٠٣

Prevod: »O (Bože), koji praštaš. Pokojni i umrli dizdar Mehmed aga. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godine 1203«. (Počinje 2. X 1788 — 20. IX 1789).

51.

1206 = 1791/92.

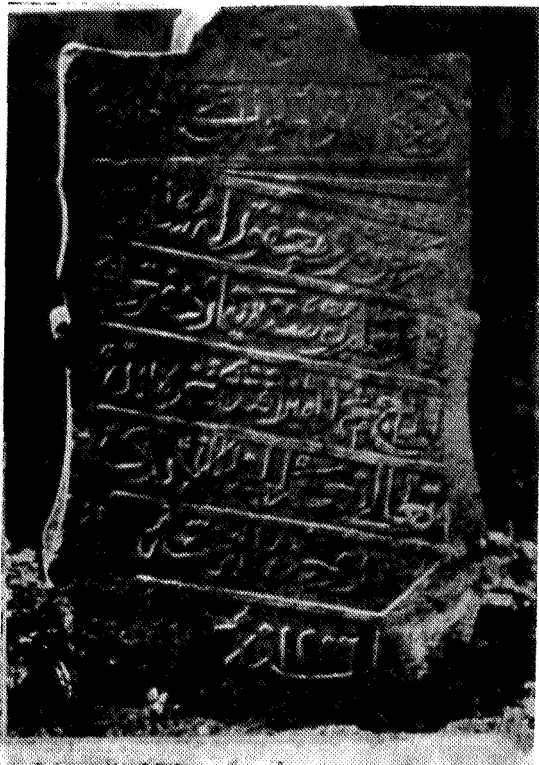
NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI MUHAMED
EMINA, BOSANSKOG DEFTERDARA

Na malom groblju uz Lukačku džamiju situiran je nadgrobnni spomenik sa ovim natpisom. Uzglavni nišan ima obli turban. Iznad natpisa je šesterolisna rozeta, a u prvom redu natpisa isklesana su

dva Salamonova pečata. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u sedam redaka. Pismo: lijep nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي
مرحوم ومفقود سابقا
قائمقام بوسنه تيمار دفتودارى
الحاج محمد امين افندى نهمده
الله تعالى بنعم الجنان الابدى
روحنه الفاتحه
سنه ١٢٠٦

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! Pokojni i umrli hadži Muhamed-Emin efendija, bivši kajmekam bosanskog timar-defterdara. Neka ga Bog nagradi užicima vječitog raja. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1206«. (počinje 31. VIII 1791 — 18. VIII 1792).

52.

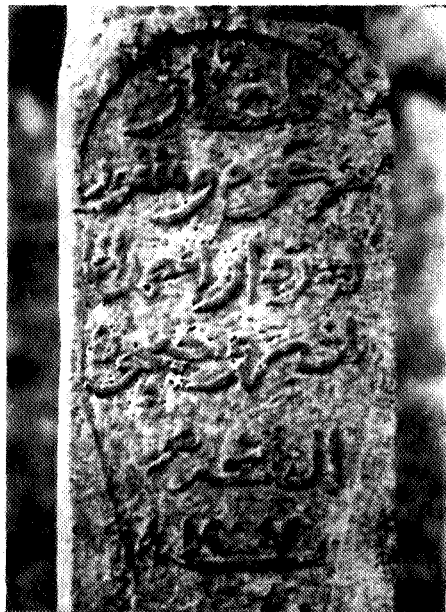
1207 = 1792/93.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU DIZDARA
AHMED-AGE

Nišani sa sarkofagom i ovim natpisom nalaze se na groblju na Baš-bunaru. Uzglavni nišan ima oblik nišana učenih ljudi. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u šest redaka. Pismo: obični nesh.

Tekst:

يا غفار
 مرحوم و مغفور
 له دزدار احمد اغا
 نك روحيهون الفاتحه
 سنه ١٢٠٧

Prevod: »O (Bože) koji praštaš! Umrli i pokojni dizdar Ahmed-aga. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godine 1207«. (Počinje 19. VIII 1792 — 8. VIII 1793).

S obzirom na to da se Ahmed-agin grob nalazi u Travniku, pretpostavljamo da je on bio dizdar travničke tvrđave. Inače, drugim podacima o Ahmed-agi ne raspolažemo.

53.

1214 = 1799/1800.

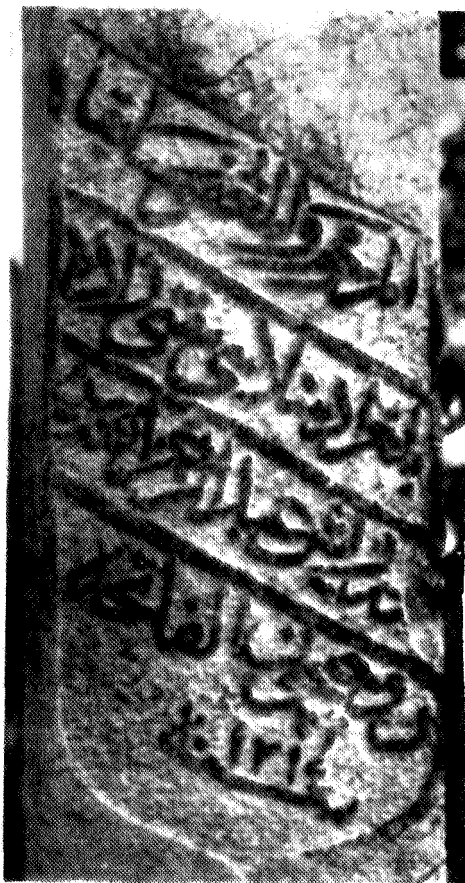
NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU BEOGRADSKOG
 MULE DERVIŠ ABDURAHMANA

Na groblju kod kafane na Derventi situairan je spomenik sa ovim natpisom. Grob pokojnika je omeđen santračem od klesanih ploča iznad kojega su dva visoka nišana. Uzglavni nišan ima turban u gužve. Natpis u prozi na turskom jeziku. Pismo: lijep nesh.

Tekst:

المرحوم و المغفور سابقا
 بلغراد منلاسى مفتى زاده

درویش عبد الرحمن افندی
روحیچون الفاتحه
سنه ۱۲۱۴

Prevod: »Umrli i pokojni bivši beogradski munla Derviš Abdurahman-efendija (vrhovni kadija) Muftić (Mufti-zade). Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1214«. (5. VI 1799 — 24. V 1800).

Drugim podacima, osim ovog natpisa, o Abdurahmanu ne raspoložemo.

54.

1220 = 1805/806.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MIRI MIRAN
IBRAHIM-PAŠE, SINA MEHMED-PAŠINA

Nadgrobní spomenik Ibrahim-paše nalazi se u dvorištu hadži Ali-begove (Kukavičine) džamije. Iznad groba je sarkofag sa dva

lijepo izrađena i ukrašena nišana od kojih uzglavni sa kapom, kakve susrećemo na nišanima vezira i paša. Sarkofag i nišani ukrašeni su motivima narodne ornamentike. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u pet redaka. Pismo: dželi nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي
سابقا بوسنه واليسى الحاج محمد پاشا
مير ميران ذوى الاحترا مدن مرحوم
و مغفور له ابراهيم پاشا روحى چون الفاتحه
سنه ١٢٢٠

»On (Bog) je vječno živ!

Sin bivšeg bosanskog valije hadži Mehmed-paše,
Poštovani miri-miran, pokojni i pomilovani
Ibrahim-paša. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.
Godina 1220«.

Ibrahim-paša je sin hadži Mehmed-paše Kukavice. Rođen je u Travniku 1760. ili 1761. godine. Postao je paša, u toj časti se prvi put spominje 1791. godine. Bio je zvrnički sandžak-beg, zatim kajmekam bosanskog vezira i konačno mutesarif kliškog sandžaka. Od 1801. godine gubi mu se spomen, a umro je, kako vidimo, u Travniku 1220. (tj. između 1. IV 1805 — 20. III 1806). godine. A. Bejtić, koji je objavio prevod natpisa sa nišana Ibrahim-pašina pogrešno stavlja 1807, kao godinu njegove smrti. Vidi Prilozi Orijentalnog instituta VI—VII (1956/57), str. 105.

55.

1221 = 1806/807.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUSTAFA-PAŠE
JENIŠEHERLIJE

U dvorištu bivše Kukavičiće medrese i danas se vide ostaci turbeta u kojem se nalazio nadgrobni spomenik Mustafa-paše. Sarkofag i nišani njegovi lijepo su dekorisani motivima narodne ornamentike. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u dvanaest redaka i izveden vrlo lijepim nesh pismom.

Tekst:

وزیر اعظم و والی اکرم السید مصطفی پاشا
بقا اقلیمی دیولر بر معظم مملکتہ کتدی
ولاتک شیخ عالیشانی اول دستور اکا هدل
ایرشدی معنوی دعوت جوار رحمتہ کتدی
اجل پیکی کتوردی ارجعی امرین سحر وقتی
سرای کلشن ماوی وسیر روئتہ کیتدی
قائمقام رکاب همایون یکشهرلی السید
مصطفی پاشا حضرتلر روحیچون الفاتحه
تاریخ وفاتش سنہ ۱۲۲۱
قبروش ایتدی احیا ۱۲۳۱
حاجی سلیمان پاشا

Prevod:

»Veliki vezir, časni valija, Sejid Mustafa-paša,
Otišao je u veliko vječno carstvo,
Poglavica valija, taj odlučni zakonodavac,
Otišao je na poziv Božjoj milosti.
Glasnik sudbine donio mu je u zoru poziv »Vrati se«,
Pa je otišao da promatra ljepote perivoja utočišta.
Carski kajmekam Jenišeherli Sejid Mustafa-paša.
Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.
Godina njegove smrti je 1221 (21. III 1806 — 10. III 1807)
Grob mu je obnovio hadži Sulejman-paša godine 1231«./1815

Mustafa-paša, rodom iz Novog Šehera, postavljen je za bosanskog namjesnika 6. januara 1805, i na tom položaju ostao do smrti 25. marta 1806. godine.

56.

1222 = 1807/808.

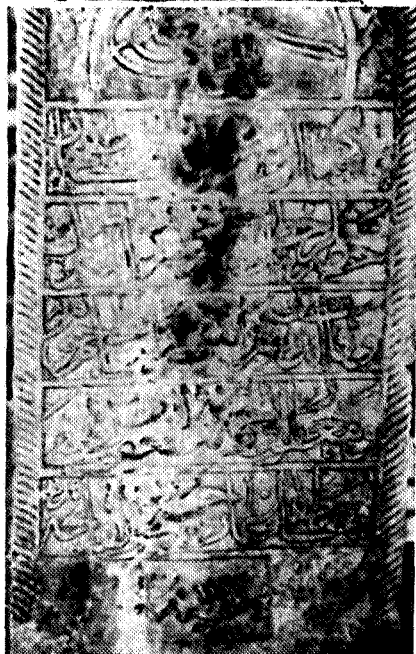
NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU SER-BEVABINA
NAZIFI MUSTAFA-AGE

Nadgrobnni spomenik sa ovim natpisom situiran je u dvorištu hadži Ali-begove (Kukavičine) džamije. Uzglavni nišan ima pri vrhu isklesane u obliku tuge riječi »Huvel halakul-baki«. Sa strane nišana su dva tordirana užeta. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u pet redaka. Pismo lijep i krupan nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

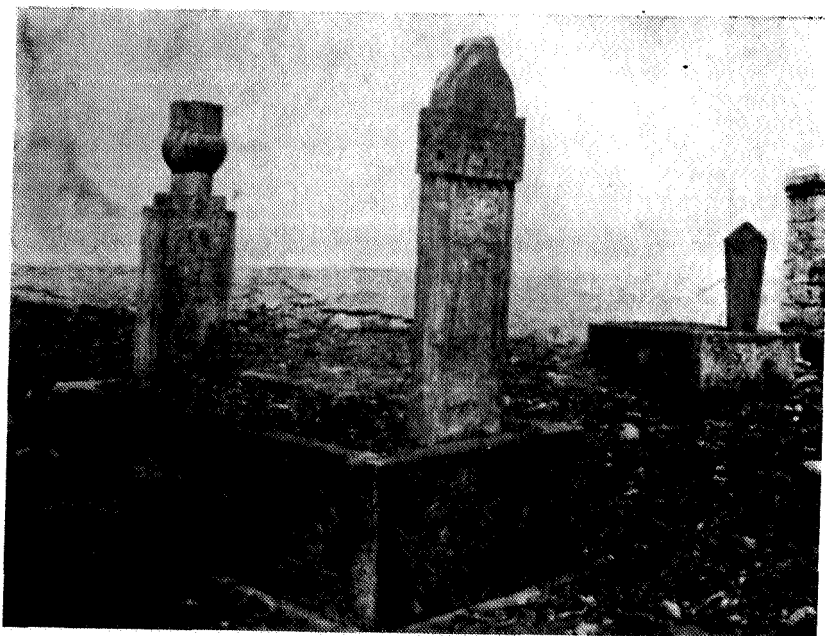
پادشاه آل عثمان سلطان مصطفی خان
حضرتلرینک خطبه شریف فرمان ایله کلوب
وفات ایندن سروابین درگاه عالی مرحوم
و مغفور الی رحمة ربه المغفور نظیفی
مصطفی اغا روحیچون الفاتحه ۱۲۲۲ سنه

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac!
Po časnom naređenju sultana Mustafa-hana, člana kuće
Osmanovića,
Došao je u Travnik i tu umro

Ser-bevabin (glavni vratar) časne porte, pokojni i umrli
 Nazifi Mustafa-aga. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.
 Godine 1222«. (Počinje 11. III 1807 — 27. II 1808).

Nadgrobnni spomenik Nazifi Mustafa-age

57.

1225 = 1810/11.

**NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU GLAVNOG TATARA
 AHMED-AGE**

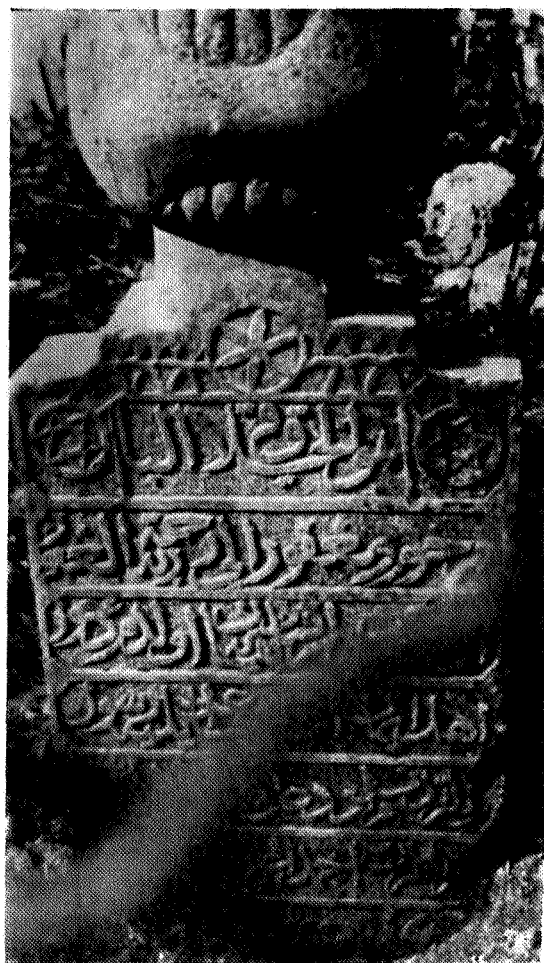
Na malom groblju uz Lukačku džamiju nalazi se nadgrobnni spomenik, na kojem je isklesan ovaj natpis. Nišan je sada utonuo u zemlju i obrastao u žbunje. Uzglavni nišan ima karakterističan turban ispod kojeg se vidi prugasta kapa. Prvi redak natpisa ima sa dvije strane po jedan Salamonov pečat, koji se kao jednim lancem povezuju u jednu šesterolisnu rozetu. Pismo: lijep i krupan nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

مرحوم ومغفور الى رحمة ربه العفور

ال كچوب دار فنادن بقايه اولدم دخول
 اهل ايمان اوله شفاعت ايليه رسول
 زيارتدن مراد دعادر بوكون بكا ايسه يارين سكا در
 سر تاتاران احمد اغا روحچيون الفاتحه
 سنه ۱۲۲۰

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac!

Pokojni i umrli, potreban milosti gospodara (Boga), koji prašta,

U jednom času je otišao iz prolaznog u vječni svijet,

Neka za vjernike traži oprosta vjerovjesnik (Muhamed)

Od posjete grobu svrha je dova, ja sam danas ono što ćeš ti biti sutra.

Glavni tatar (ser-tataran) Ahmed-aga. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.

Godina 1225«. (6. II 1810 — 25. I 1811).

58.

1226 = 1811/12.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU SUNULAH-PAŠE

Nad grobom Sunulah-paše na groblju uz hadži Ali-begovu džamiju nalazi se lijepo ukrašen biljnim ornamentima sarkofag sa dva nišana. Uzglavni nišan ima pri vrhu izrađenu kapu, kakvu vidimo na grobovima paša. Iznad teksta natpisa isklesane su u kufskom uglastom pismu riječi »Lailahe ilelah Muhamedun resululah«. Natpis u prozi na turskom jeziku izveden je lijepim i ispisanim nesh pismom.

Tekst:

لا اله الا الله محمد رسول الله

هو الخلاق الباقي

مرحوم و مغفور الى رحمة ربه العفور

ال چكوب فنادن بقايه اولدم دخول

اهل ايمان اولسه شفاعت ايليه رسول

زيارتدن مراد دعادر بوكون بكا ايسه يارين سكاادر

مير ميران كرامدن صنع الله پاشا

روحچيون الفاتحه

سنه ۱۲۲۶

Prevod:

»Alah je jedan, a Muhamed njegov vjerovjesnik.

Pokojni i pomilovani, kojem je potrebna milost Gospodara, koji prašta (grijehe),

Povukao se sa prolaznog svijeta i istog časa otišao u vječnost,
Neka za vjernike traži oprost (grijeha) vjerovjesnik.

Od posjete grobu svrha je dova, danas sam ja ono što ćeš ti biti sutra.

Poštovani Miri-miran Sunulah-paša. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.

Godina 1226«. (Počinje 26. I 1811 — 15. I 1812).

Sunulah-paša je sin Hasan-efendije Mektubdžije, a majka mu je Crnogorka Hajdana-Makbula Baletić, koja se nakon pogubljenja njezinog muža Mehmed-paše Kukavice, bosanskog namjesnika, preudala za spomenutog Hasan-efendiju. Hasan-efendija je porijeklom iz Kratine kod Viteza u travničkom kadiluku.

Sunulah-paša je bio u časti miri-mirana kao i brat mu Ibrahim-paša. Vidi A. Bejtić, *Bosanski namjesnik Mehmed-paša Kukačica i njegove zadužbine u Bosni*, Prilozi Orijentalnog instituta VI—VII (1956/57) str. 108—111.

59.

1226 = 1811/12.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU KAHVEDŽIJE ISMAIL-AGE KAJSARLIJE

U groblju uz Lukačku džamiju nalazi se spomenik sa ovim natpisom. Uzglavni nišan s natpisom ima lijepo izveden turban sa širokom i velikom mudžezvom. Iznad teksta kronograma isklesane su u obliku tuge riječi »Huvel-halakul baki«. Pismo: ukrasni dželi nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

في الاصل اناطول ولايت قيصریدن اولوب
حالا بوسنه واليسى حلى ابواھيم پاشا حضرتلاری
کتخداسی خزینه دارنیک قوانداسی قيصرلی
مرحوم و مغفور الى رحمة ربه المغفور
قهوه جي اسمعيل اغا روحیچون الفاتحه

سنه ۱۲۲۶

Prevod: »On (Bog) je vječni tvorac. Umrli i pokojni Ismail-aga, iz vilajeta Kajsarije u Anadolu, kahvedži, brat ćehaje haznedara, bosanskog valije Hilmi Ibrahim-paše. Godina 1226«. (26. I 1811 — 15. I 1812).

60.

1229 = 1813/14.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MEHMED-BEGA TESKEREDŽIĆA

Na groblju uz turbe u Potur-mahali nalazi se nadgrobni spomenik na kome je isklesan ovaj kronogram. Uzglavni nišan je lijepe izrade sa širokom i prugastom mudžezvezom, dok mu je turban obli bez ikakvih prevoja. Iznad teksta natpisa je uklesana ruža. Bridovi nišana su oivičeni rubovima poput tordiranog užeta. Tekst natpisa u prozi na turskom jeziku. Pismo: obični sitniji nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي
كلدى اوچلر بومقبودلكشائى
ديديلر تاريخنه المرحوم
ومقبود تذكرجى زاده محمد
بك روحىچون الفاتحه
سنه ١٢٢٩

Prevod:

»On (Bog) je vječan!

Došla su trojica (učer) ovom grobu koji privlači srce i izrekoše mu smrtni kronogram: Pokojni i umrli Teskeredžić Mehmed-beg. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1229«. (Počinje 24. XII 1813 — 13. XII 1814).

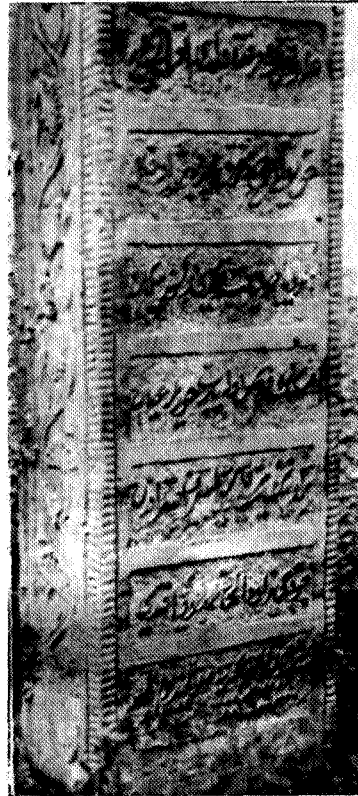
Safer 1230 = 13. I — 10. II 1815.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MEHMED DŽUDI ČOHADŽIĆA

Na groblju uz Teskeredžića džamiju u Potur-mahali smješten je sarkofag nad kojim su dva nišana od kojih na uzglavnom je isklesan ovaj natpis. Bridovi uzglavnog nišana nad kojim je mušebek turban izvedeni su u obliku tordiranog užeta, a uže strane nišana i

sarkofag ukrašeni su lijepim biljnim ornamentima. Natpis djelomično u stihu, a jednim dijelom u prozi isklesan je sa prednje šire strane nišana u jedanaest linija oivičenih četvornim poljima. Pismo dosta nevješto pisan nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

ای جمله اخوان کل آه و فغان ایده لم
 اوشدی کندی جنته اول ذات بیمثال
 علم و فضل و معرفتده قلدی اقوانی ...
 حق تعالی رحمته غرق ایتدی جنته ادخال

جوديا جمله ايلات قالدی اوکسوز بيکمان
 مسکنک فردوس اوله يارب حوريلر عيان
 تراونيك مفتی و قاضی سی اشراف اشرفدن
 چوقه جی زاده الحاج محمد جودی افندی
 روحیچون الفاتحه فی صفر الخیر
 ۱۲۳۰ سنه

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac!
 Braćo, dođite da jadikujemo i žalimo,
 Jer je umro i u raj odselio taj nenađmašivi čovjek,
 Kojem u znanju, dobroti i sposobnosti (nije bilo primjera)
 Neka ga Istiniti i Uzvišeni primi svojoj milosti i uvede u raj,
 Džudijo, cijeli ajalet (pokrajina) je bez tebe siromašan
 Neka ti je mjesto u raju s rajskim ljepoticama.
 Travnički muftija i kadija, ešraf i potomak ešrafa
 Čokadži-zade (Čohadžić) hadži Mehmed Džudi-efendija.
 Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.
 Mjeseca safera 1230«. (tj. između 13. I — 10. II 1815).

Mehmed-Džuli Čohadžić je sin Mustafa-bega, iz hadži Isatove mahale u Sarajevu. Učio je u Gazi Husrev-begovoj medresi, a služio kasnije kao kadija u Sarajevu, Osatu, Višegradu i, konačno, kao kadija i muftija u Travniku, gdje je i umro. Pjevao je pod pseudonimom »Džudi« i od njega nam se sačuvalo pored ostalih pjesama i nekoliko kronograma, koje i danas možemo naći na nadgrobnim i drugim spomenicima u više mjesta Bosne, a neki se sačuvali i u raznim zbirkama. Džudijina imovina upisana je 5. džumadel-ahira 1230 (15. V 1815) u sidžil sarajevskog kadije iz koje između ostalog vidimo da je posjedovao i biblioteku sa fondom od 162 sveska knjiga. U ostavini je zabilježeno da se za podizanje nadgrobnog spomenika Džudiji ima utrošiti 240 groša.

(Vidi sidžil 55, str. 193—194 u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu i H. Mehmed Handžić, *Književni rad basnsko-hercegovačkih muslimana*.)

Džudija je imao sina Mustafa-Enisi-efendiju, čiji natpis također ovdje kasnije donosimo (natpis br. 64).

62.

1230 = 1814/15.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU SEJID SALIH
EFENDIJE, IMAMA ĆAMILIJE DŽAMIJE

Natpis je uklesan na jednom nišanu na groblju uz Lončaricu džamiju. Kronogram u prozi na turskom jeziku isklesan je na uzglavnom nišanu koji ima mušebek turban. Pismo: obični nesh.

Tekst:

هو الی الباقی
مرحوم و مغفور الی رحمت
ربه الغفور در کام السید
صالح افندی الامام بجامع
کاملیه رحمت الله علیه و مغفوره
والی الجنة ادخله روحیچون
القاتحه
سنه ۱۲۳۰

Prevod: »On (Bog) je vječno živ!

Pokojni i umrli, potreban milosti Stvoritelja, koji prašta (grijehe), sejid Salih-efendi, imam Ćamilije džamije, neka je Božja milost i oprost njemu i neka tako bude uveden u raj. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1230«. (Počinje 14. XII 1814 — 2. XII 1815).

Iz natpisa saznajemo da je Salih-efendija bio imam Ćamilije džamije, odnosno današnje Sulejmanije, koja se sve do 1815. nazivala Ćamilijom, po njenom obnovitelju Sopa Salan Ćamil-paši.

63.

1233 = 1817/18.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HASAN-PAŠE
DUVNJAKA, SINA OMEROVA

U blizini kafane na Derventi na malom groblju malazi se nadgrobni spomenik sa ovim natpisom. Grob pokojnika je ograđen santračem u kojem su dva nišana. Uzglavni nišan ima pri vrhu kapu izvedenu poput onih kod vezira. Nišan je ukrašen motivima narodne ornamentike. Natpis na turskom jeziku isklesan je u 10 redaka. Pismo: obični nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي
 نبى دعوت ايدىجك رب
 عزت جامه خوابمدن
 تفكر الميوب جرمم
 بييره كچدم حجابمدن
 مرحوم مغفور المحتاج
 الى رحمة ربه الغفور دومنه لى
 حسن پاشا ابن عمر
 روحيجون الفاتحه
 سنه ١٢٣٣

بسم الله الرحمن الرحيم
 عزت جامه خوابمدن
 تفكر الميوب جرمم
 بييره كچدم حجابمدن
 مرحوم مغفور المحتاج
 الى رحمة ربه الغفور دومنه لى
 حسن پاشا ابن عمر
 روحيجون
 الفاتحه
 ١٢٣٣

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac!

Kada mi je stigao poziv stvoritelja veličine,

U postelji sam razmislio o mojim grijesima,

I od stida sam propao u zemlju.

Umrli i pokojni, potreban milosti Boga

Duvnjak Hasan-paša, sin Omera.

Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.

Godina 1233«. (Počinje: 11. XI 1817 — 30. X 1818).

64.

1236 = 1820/21.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUSTAFA
ENISI-EFENDIJE ČOHADŽIĆA

Na groblju uz Teskeredžića džamiju u Potur-mahali nalazi se nadgrobni nišan, na kojem je isklesan ovaj natpis u prozi na turskom jeziku. Uzglavni nišan počiva na sarkofagu od klesanih kamenih ploča i ima »mušebek« turban. Spomenik nije ukrašen. Pismo: sitan i obični nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

زيارتدن مراد انجق دعادر

بوكون بكا ايسه يارين سكاادر

مرحوم و مغفور المحتاج

الى رحمة ربه الغفور موالى

عظامدن چوقه جي زاده

مصطفى انيسى افندى

روحچيون الفاتحه

سنه ۱۲۳۶

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac,
 Od posjete grobu svrha je molba (dova)
 Ono što sam ja danas, ti ćeš biti sutra,
 Umrli i pokojni, potreban milosti Tvorca, koji prašta,
 Kadija Mustafa Enisi-efendija Čohadžić.
 Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.
 Godina 1236«. (9. X 1820 — 27. IX 1821).

Mustafa Enisi je sin Mehmed-efendije Čohadžića, kadije i muftije, koji ga je vjerovatno poslije očeve smrti naslijedio u kadijskoj službi u Travniku. Iz pseudonima »Enisi« pretpostavljamo da je i Mustafa, kao i otac mu, bio pjesnik. Iz popisa njegove ostavštine, ubilježene u sidžilu sarajevskog kadije u hidž. 1236. godini, vidimo da je posjedovao biblioteku sa većim brojem knjiga na orijentalnim jezicima. (Sidžil 70, str. str. 15—17 u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu).

65.

1238 = 1822/23.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUSTAFA-BEGA KULENOVIĆA (BAJBUTA)

Nišani Mustafa-bega nalaze se na groblju uz Jeni (Hasan-aginu) džamiju, a počivaju na sarkofagu. Uzglavni nišan ima neobično lijepo izveden obli turban koji se prema vrhu sužava, a iz kojeg izlazi velika i prugasta mudževeza. Dvije uže strane, kao i jedna šira strana nišana bogato su ukrašeni vješto izvedenim biljnim ornamentima. Kronogram u prozi na turskom jeziku isklesan sa jedne šire strane uzglavnog nišana i ispisan u devet redaka lijepim nesh pismom.

Tekst:

هو العى الباقى
 المرحوم و مغفور
 الى رحمت ربه العفار
 مخوقا دار فنادن
 دار بقا جتت الماوى به
 اتدى رحلت قوان

زاده بایبوت مصطفی بك
 روحیچون الفاتحه
 سنه ۱۲۳۸

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! Iz prolazne kuće u zaštićenu kuću raja preselio je umrli i pokojni, kojem je potrebna milost Tvorca, koji prašta (grijehe), Mustafa-beg Kulenović-Bajbut, koji je udavljen. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godine 1238«. (Počinje: 18. IX 1822 — 6. IX 1823).

Mustafa-beg Kulenović je pogubljen za vrijeme Dželaludin-paše.

66.

1240 = 1824/25.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU KADIJE IBRAHIM EFENDIJE SAMOKOVLJE

Kronogram na nišanu Ibrahim-efendije situiran je na groblju kod kafane na Derventi. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je na uzglavnom nišanu, visine 2 m, i osnovice 24 × 24 cm. Grob umrlog omeđen je santračem.

Tekst:

هو العی الباقی
مرحوم و مغفور الی
رحمة ربه الغفار
اشراف قضاة کرآمدن
صمقولى ابراهیم افندی
روحیچون الفاتحه
سنه ۱۲۴۰

Prevod:

»On (Bog) je vječan! Pokojni i umrli kojem je potrebna milost stvoritelja koji mnogo prašta, ugledni kadija Ibrahim-efendija iz Plovdiva (Samokova). Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1240«. (Počinje: 26. VIII 1824 — 15. VIII 1825).

O ovom kadiji, osim ovog kronograma, nemamo drugih podataka.

67.

1242 = 1826/27.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUDERISA AHMED EFENDIJE ĆEMALOVIĆA

Nadgrobní spomenik na kome je isklesan ovaj natpis situiran je na groblju uz Lončaricu džamiju. Uzglavni nišan ima mušebek turban. Kronogram je isklesan sa dvije strane uzglavnog nišana. Tekst u obliku pjesme je s jedne, a u obliku proze na turskom jeziku, s druge strane nišana. Natpis u pjesmi je na više mjesta oštećen i usljed toga nečitak.

هو العی الباقی
دریغا کمالی زاده احمد افندی ایتدی
علم و تقواده نظیری یوق ایدی بی اشتباه
فیض الوردی همتدن ذاتا

واصل سر منزل کام اولدی اول اتباه
 دار دنیادن ایدوب قطع تعلق عاقبت
 ... الهی ایلدی باغ جنانی جلوه کاه
 عالم علویده بر هاتف دینی تاریخی
 روحنه احمد افندی اله

سنه ۱۲۴۲

هو الی الباقی

مرحوم و مقفور له

مدرسین کرامدن

احمد بن محمد غفر الله

له روحیچون الفاتحه

سنه ۱۲۴۲

Prevod:

»ON (Bog) je vječno živ.

Šteta što Ahmed-efendi Čemalović

Kojem u znanju i pobožnosti nema primjera

A što je Božja blagodat i dobrota,

Ode sa ovog svijeta u vječnost

(Ovdje oštećeno) Bože, nastani ga u rajskom vrtu

Iz visokog svijeta nevideni mu izreče kronogram

Duši Ahmed-efendijinoj neka Bog (... oštećeno).

Godina 1242.«

Sa druge strane uzglavnog nišana nalazi se tekst koji u prevodu glasi:

»On (Bog) je vječno živ. Umrli i pokojni, časni muderis, Ahmed-efendija, sin Muhameda. Neke mu Bog oprostí (grijehe). Za njegovu (dušu) prouči Fatihu.

Godina 1242.« (Počinje: 5. VIII 1826 — 24. VII 1827).

68.

1253 = 1837/38.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU AHMED
BEG-EFENDIJE HASANPAŠIĆA, CARSKOG KAPUDŽI-BAŠE

Ovaj natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je na nišanu Hasan-bega na groblju uz Sumeščku džamiju kod kafane na Derventi. Uzglavni nišan na kome je natpis ima mušebek turban. Pismo: lijep nesh.

Tekst:

هو الی الباقی
دار بقا ایلردی ارتحال ایدن
درکاه عالی سابق بوسنه
قپوجی باسیلرندن حسن پاشا
زاده احمد بک افندی
روحیچون الفاتحه
۱۲۵۳ سنه

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! Preselio je u vječnu kuću, bivši vratar (kapudži-baša) visokog bosanskog dvora Ahmed beg efendi Hasanpašić. Za njegovu dušu prouči Fatihu. Godina 1253«. (Počinje: 7. IV 1837 — 26. III 1838).

69.

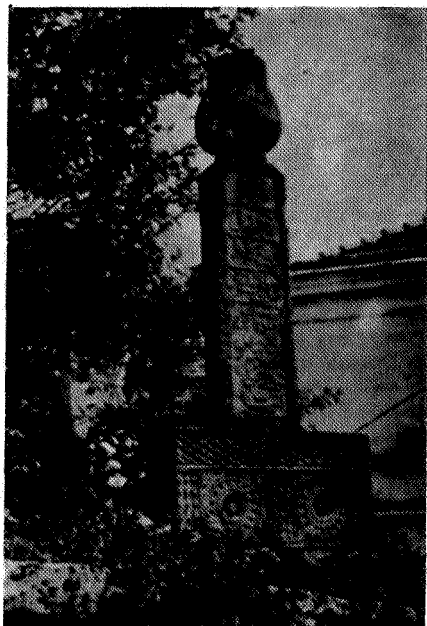
1253 = 1837/38.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU FIRDUS KAPETANA

Na groblju uz Lončaricu (Tekiju) džamiju nalazi se nadgrobni spomenik Firdus-kapetana. Nad njegovim grobom sarkofag je izrađen od četiri velike kamene ploče bogato ukrašene motivima narodne ornamentike. Uzglavni nišan ima obli turban, koji se prema vrhu sužava, a iz kojeg izlazi velika mudževeza. I nišani su bogato dekori-sani. Natpis u prozi na turskom jeziku. Pismo: lijep dželi-nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي
 دار بقايه ارتجال
 اين دن درگاه عالي
 سا بقا قپوجى باشيلرن دن
 متسلمى
 اهلونه دى مرحوم
 ابراهيم فردوس
 ابن احمد روحىچون
 الفاتحه
 سنه ۱۲۵۳

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ!

Bivši carski kapudži-baša, livanjski muteselim, umrli Ibrahim Firdus, sin Ahmedov, preselio je u vječnost. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1253«. (Počinje 7. IV 1837 — 26. III 1838).

Firdus-kapetan, livanjski kapetan i muteselim bio je vrlo ugledna ličnost. U doba Husejin-kapetana Gradašćevića ostao je vjeran sultanu otrovan je u doba vezira Salih-paše Vedžihije. Po odlasku Vedžihije iz Bosne, potomci su Ibrahim-begu podigli spomenik, koji je obnovljen 1933. godine. Tom prilikom je uklesan i onaj natpis u latinici na našem jeziku »Firdus-kapetan, otrovan 1837«. Ornamenti kakve vidimo na njegovom spomeniku slični su onima koje susrećemo na narodnim preslicama.

70.

19. rebiul-ahira 1256 = 20. VI 1840.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU BAJRAKTARA HADŽI ABULAHA PINJE

Nadgrobni spomenik na kojem je isklesan ovaj natpis nalazi se kraj puta koji vodi od džamije u Vitezu prema selu Gačice. Nišan

na kome se nalazi natpis visok je 1,10 m i ima kvadratičnu osnovicu sa stranicom 18 cm. Na uzglavnom nišanu je obični turban u gužve i rad je sarajevskih klesara, a izrađen je od kamena vapnenca. Natpis u prozi na turskom jeziku. Pismo: obični nesh.

Tekst:

المرحوم والمغفور
بينو الحاج عبدالله
علمدار بن محمد علمدار
روحچون الفاتحه
سنه ١٢٥٦
في ١٩ ر

Prevod:

»Umrli i pokojni hadži Abdulah Pinjo, bajraktar, sin bajraktara Mehmeda. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. 19. rebiul-ahira, godine 1256«. (20. VI 1840).

Ovaj bajraktar Pinjo hadži Abdulah poginuo je 1840. godine u bonbi između Sarajlija i Vedžihi Mehmed Salih-paše, u kojoj su Sarajlije pobijedene.

O ovom događaju vidi opširnije: *Bosanski prijatelj* sv. IV i *Glasnik Zemaljskog muzeja* 1916, str. 32.

71.

1257 = 1841/42.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI AHMED-EFENDIJE MAGRIBLIJE

Nišani hadži Ahmed-efendije nalaze se na groblju uz Lončaricu (Tekiju) džamiju. Grob umrlog omeđen je santračem. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u devet redaka. Pismo obični nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي
يا واقعا بقبرى
متفكرا بامرى

بالامس كنت مثلك

غدا تصير مثلي

الحاج احمد فندی

المغربی روحیچون

القاتحه

سنه ۱۲۵۷

»On (Bog) je vječni tvorac! O posjetioče moga groba, razmisli o mome stanju. Ja sam juče bio ono što si ti danas, a sutra ćeš ti biti što ja danas. Za dušu hadži Ahmed-efendije iz Maroka (Magribi) prouči Fatihu. Godina 1257«. (Počinje 23. II 1841 — 11. II 1842).

72.

1262 = 1845/46.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUHAMED-BEGA, SINA HASAN-PAŠINA

Na groblju nedaleko od Dukatareva groblja na putu koji vodi od Dervente prema Docu nalazi se nišan sa ovim natpisom. Natpis je u prozi na turskom jeziku. Pismo: obični nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي

مرحوم و مغفور

محمد بك ابن

حسن پاشا
روحیچون الفاتحه
سنه ۱۲۶۲

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! Umrli i pokojni Muhamed-beg, sin Hasan-paše. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1262«. (Počinje: 30. XII 1845 — 19. XII 1846).

73.

1265 = 1848/49.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU IMAMA SALIHA
U VITEZU

Nadgrobnni spomenik na kome je isklesan ovaj natpis nalazi se na groblju uz Ahmed-aginu džamiju u Vitezu. Spomenik je izrađen od kamena krečnjaka. Natpis u prozi na turskom jeziku pisan je običnim nesh pismom.

المرحوم
الغفور
بمقام صالح
امام
رحمة الله
عليه .
سنه ۱۲۶۵

Prevod: »Pokojni i umrli imam ove džamije (mekam) Salih, neka je na njega Božja milost Godina 1265«. (Počinje 27. XI 1848 — 16. XI 1849).

S obzirom na to da se grob imama Saliha nalazi uz džamiju u Vitezu, to pretpostavljamo da je on bio imam spomenute džamije. Inače, osim ovog natpisa, drugim podacima o Ahmed-efendiji ne raspoložemo.

74.

1265 = 1848/49.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU TOPČIJE OMERA,
SINA ADEMOVA

Nišan na kome je isklesan ovaj natpis situiran je na groblju, zvanom Šehitluk u Vitezu. Spomenik je manjih dimenzija sa običnim turbanom u gužve. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je i isklesan u pet redaka. Pismo: lijep nesh.

Tekst:

مقام مرحوم
مفقود له عمر
ابن ادم توپچی
روحیچون الفاتحه
١٢٦٥ سنه

Prevod: »Ovo je mjesto (mekam-grob) umrlog Omera, tob-džije, sina Ademova. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1265«. (Počinje 27. XI 1848 — 16. XI 1849).

75.

1266 = 1849/50.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI
AHMED-EFENDIJE KULENOVIĆA

Sa uzglavnog nišana Kulenovića odbijen je turban. Nišani se nalaze na groblju, zvanom Dukatarevo groblje, situirano u strani s lijeve strane puta koji vodi od Dervente prema Docu. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u sedam redaka. Pismo: obični nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي
الرحوم والمفقود
الى رحمة ربه العفار
قولان الحاج احمد

افندی زاده ابن
 ادهم بك روحیچون
 الفاتحه
 سنه ۱۲۶۶

Prevod: »On (Bog) je vječni tvorac. Umrla i pokojni, potreban milosti onoga koji mnogo prašta, hadži Ahmed efendija Kulenović, sin Edhem-bega. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1266«. (Počinje 17. XI 1849 — 5. XI 1850).

76.

1267 = 1850/51.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ŠARANBEGA
 OMER-BEGA

Nišani Šaranbega nalaze se na groblju uz Jeni (Hasan-aginu) džamiju. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je na uzglavnom nišanu koji ima obični turban u gužve. Pismo: obični nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي
 المرحوم و مغفور
 له شرانبكزاده
 عمر بك روحیچون
 الفاتحه
 سنه ۱۲۶۷

Prevod: »On (Bog) je vječiti tvorac! Umrli i pokojni Šaranbeg-zade Omer-beg. Za njegovu dušu prouči Fatihu. Godina 1267«. (Počinje 6. XI 1850 — 26. X 1851).

77.

1267 = 1850/51.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HAFIZ OSMANA
UZUNIČA

Nadgrobní spomenik sa ovim natpisom nalazi se na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Uzglavni nišan ima mušebek turban. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u osam redaka. Pismo: krupan i kaligrafski ispisan nesh.

Tekst:

هذا صاحب
النشان اوزنى
عثمان حافظ
افندى بن احمد
افندى روحپتون
الفاتحه
سنه ١٢٦٩

Prevod: »Vlasnik ovoga groba (nišana) je hafiz Osman-efendija Erzeni, sin Ahmed-efendije. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1267«. (Počinje 6. XI 1850 — 26. X 1851).

78.

1269 = 1852/53.

NAPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU SADIKA, SINA
HAFIZ OSMANA

Natpis je isklesan na jednom nišanu situiranom na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Natpis na turskom jeziku isklesan je u šest redaka, oivičenih običnim linijama. Pismo — nesh.

Tekst:

هو الحيّ الباقي
نه كل ايمش كچد كده اجل شرتي ايچمك
روامدر شو قبر فاتحه سز كچمك
روحيلر عثمان حافظ اوغلي صادق
فردوسى اعلايه حق مسكن لاحق
سنه ۱۲۶۹

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ!

Svako, ko je došao na ovaj svijet, mora ispiti smrtnu čašu,
(Posjetioče), ne prolazi pored moga groba bez učenja Fatihe
Za dušu Sadika, sina hafiz Osmanova,
Neka ga Istiniti primi u raj Firdevs.

Godina 1269«. (15. X 1852 — 3. X 1853).

Sadik je vjerovatno sin hafiz Osmana čiji smo natpis također ovdje donijeli, a koji je sahranjen u neposrednoj blizini spomenutog hafiz Osmana.

79.

1271 = 1854/55.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU FATIME IBŠIRBAŠIĆ

Nišan sa ovim natpisom nalazi se na groblju uz Ahmedaginu džamiju u Vitezu. Grob je omeđen santračem, a nišani su lijepo ukrašeni biljnim ornamentima. Natpis u prozi na turskom jeziku izveden je u sedam redaka. Pismo — lijep nesh.

Tekst:

يا حضرت الله
هو الخلاق الباقي
هذا قبر فاطمه خانم
بنت علي بك ابشيو پاشا
زاده خلية محمد بك
مير عالم بوسنه
روحچون الفاتحه
سنه ١٢٧١

Prevod: »O Uzvišeni Bože, On je vječni tvorac. Ovo je grob Fatime-hanume, kćeri Ali-bega Ibširpašića, supruge bosanskog miralema Mehmed-bega. Za njenu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1271«. (24. IX 1854 — 12. IX 1855).

80.

12. ramazana 1279 = 2. III 1863.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽE AJIŠE
HANUME TESKEREDŽIĆ

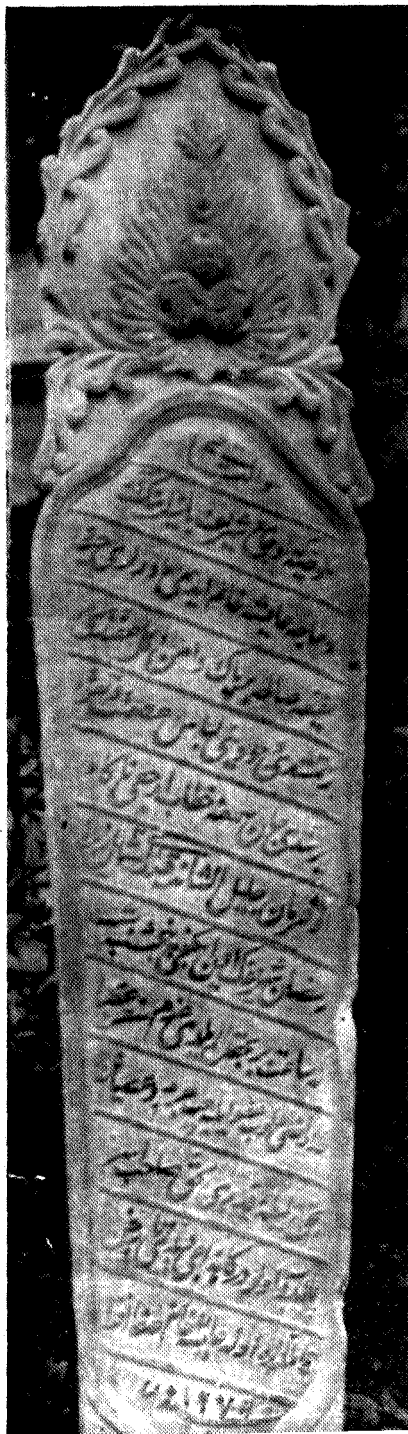
Nišani Ajiše-hanume predstavljaju lijep primjerak ženskih nadgrobnih spomenika novijeg vremena. Izrađeni su od kristala kamena, tanki su i bogato, ukusno dekorisani. Natpis u stihovima na turskom jeziku pisan je lijepim nesh pismom.

Tekst:

هو الباقي

خلوصيه كه او جامع شريف بانيلرينك آه
 بو حاحه عايشه خانم ايدي مادرلري حيفا
 عفيفه صالحه بو پاك دامن اهل مقتدى
 بز تمشدى و جودينى لباس عصمت و تقوا
 ايرشدى جان سمعنه خطاب ارجعي ناكاه
 او فرمان جليل الشانه قيلدى امثال زيرا
 رمضان شريفك اون ايكنجى پنجشنبه شب
 كه ساعت بو بچق ايلدى عزم سفر عقباً
 خداراضى اولوب عفو ايله هب جرم و عصيان
 بچق ايله قدرى بچق صاحب اسرى
 رجا ايدوب اولودر كاهه راجى ديدى تاريخن
 بقا ملكنده اوله عايشه خانم صفا افزا

في ١٢ رمضان سنه ١٢٧٩

Prevod:

»On (Bog) je vječan!

Hadže Ajiša-hanuma je majka (dvojice) dobrotvora Hulusije džamije,

Bijaše čedna, dobra, čistih skuta, uzor žena

I završila je svoj život ogrnuta pobožnošću i četitošću,

Kada joj je nenadano prispio poziv: »Vrati se«,

Našao ju je pripremljenu za odziv,

I u četvrtak obnoć, dvanaesti dan ramazana,

U jedan i po sat odselila je u vječnost.

Neka je Stvoritelj njome zadovoljan i oprostí joj grijeha,

U ime odabrane noći Kadr i vlasnika Isra-a.

Radži, moleći za umrlu visoki položaj izreče joj kronogram:

Neka Ajiše-hanuma nađe mir i spokoj u vječnom carstvu.

12. ramazana 1279«. (= 2. III 1863).

O autoru ovog natpisa Radžiji ne raspoložemo drugim podacima osim ovog natpisa.

U kronogramu se ističe da je hadže Ajiša majka dobrotvora koji su obnovili Hulusiju džamiju, a iz jednog ranijeg natpisa smo vidjeli da su Hamdi-beg i Derviš-beg Teskeredžić obnovili Muslihudinovu, danas u Travniku poznatu džamiju pod imenom Teskeredžića džamija u Potur-mahali. Prema tome, ova džamija nazivala se i Hulusija.

81.

1282 = 1865/66.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU BINBAŠE HADŽI ALI-EFENDIJE

Nišani ovog binbaše nalaze se na groblju uz hadži Alibegovu džamiju. Grob je ograđen santračem nad kojim su dva nišana od kojih uzglavni nišan s natpisom ima pri vrhu isklesan fes. Natpis je u prozi na turskom jeziku. Pismo — lijep nesh.

Tekst:

هو العى الباقى

اوچنجى اوردوى هبايون

صف سوارى دوردنچى

الايتك ايكنجى بيك باشى

الرحوم المغفور المحتاج

الى رحمة ربه العفور
 الحاجى على افنديك
 روحى ايچون الفاتحه
 ١٢٨٢ سنه

Prevod:

»On (Bog) je vječan! Umrla i pokojni hadži Ali-efendija, binbaša carske ordije četvrtog pješadijskog alaja. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1282«. (Počinje: 27. V 1865 — 15. V 1866).

82.

1282 = 1865/66.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU BINBAŠE
 MEHMED-EFENDIJE

Na groblju uz hadži Ali-begovu džamiju nalazi se nadgrobni spomenik na kome je isklesan ovaj natpis. Nišani s fesom počivaju na otvorenom sarkofagu. Sve je ukrašeno lijepim biljnim ornamentima. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u jedanaest redaka. Pismo — lijep nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي
 اوچنجى اوردوى همايون
 صف سوارى دوردنچى الاينك
 بونجى بيك باشى فى الاصل
 قسطمونى سنجافى اها ليسندن
 اولوب مدينة تراونيك اقامت
 ايلكمده ايكن دار بقايه
 ارتحال ايدن المرحوم المعفور
 المحتاج الى رحمت ربه العفور
 محمد افندى ابن ابراهيم رونجه
 رضاء لله الفاتحه ١٢٨٢ سنه

Prevod: »On (Bog) je vječan! Umrli i pokojni, potreban milosti Tvorca koji prašta (grijehe) Mehmed efendija, sin Ibrahima, prvi binbaša carske ordije (vojske), četvrtog alaja pješadijskog, rodom iz sandžaka Kastamonije, koji se privremeno nalazio u Travniku i tu umro. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1282«. (27. V 1865 — 15. V 1866).

83.

1282 = 1865/66.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUHAMED-BEGA KOPČIĆA

Natpis je isklesan na jednom nadgrobnom spomeniku smještenom na groblju uz Teskeredžića džamiju u Potur-mahali. Nišani pokojnika su jednostavni sa turbanom u gužve. Natpis je u prozi na turskom jeziku. Pismo: obični nesh.

هو الخلاق الباقي

الرحوم و المغفور له اقبحارلى

زاده محمد بك قوپچيك يا واقفا

بقبرى متفكراً بامرى بالامس

كنت مثلك غداً تصير مثلى

الفاتحه ١٢٨٢ سنه

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac!

Umrli i pokojni Muhamed-beg Kopčić iz Prusca (Akhisarli)

Posjetioče moga groba, razmisli o mom stanju,

Ja sam jučer bio ono što ti danas,

A ti ćeš sutra biti što ja danas.

Za dušu umrlog (prouči) Fatihu.

Godina 1282«. (27. V 1865 — 15. V 1866).

84.

1283 = 1866/67.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU DERVIŠ-AGE SUBAŠIĆA

Nišani Subašića situirani su uz Jeni (Hasan-aginu) džamiju. Uzglavni nišan njegov, na kojem je isklesan natpis, ima običan

turban u gužve. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u šest redaka. Pismo — običan nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي
 المرحوم و مغفور
 له سوباشيك
 درويش اغا ناك
 روحپيون الفاتحه
 سنه ١٢٨٣

Prevod:

»On (Bog) je vječni tvorac! Umrli i pokojni Derviš-aga Suba-
 šić. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1283«. (Počinje: 16. V
 1866 — 4. V 1867).

85.

1283 = 1866/67.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU NAŠIR-BEGA

Ovaj natpis nalazi se na nadgrobnom spomeniku na groblju uz hadži Ali-begovu džamiju. Nad grobom je sarkofag sa dva nišana od kojih uzglavni nišan ima fes. Spomenik nije ukrašen. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u devet redaka. Pismo — običan nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي
 در سعادت اهاليسندن
 تراونيكده اقامت اتمكده
 ايكن دار بقايه ارتحال ايدن
 المرحوم و المغفور المحتاج
 الى رحمة ربه الغفور
 تراونيك سنجاغى تحريرات

مدیرناشرک افندی روحیچون

القاتحه ۱۲۸۳ سنه

Prevod: »On (Bog) je vječan! Umri i pokojni, kojem je potrebna Božja milost, član carskog dvora (deri seadet ehali), upravnik katastra za travnički sandžak Našir beg efendija, koji je preselio u vječnost u Travniku godine 1283 (16. V 1866 — 4. V 1867). Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.«

86.

1284 = 1867/68.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI-DEDE HADŽISELIMOVIĆA

Nadgrobnni spomenik sa ovim natpisom nalazi se na groblju uz Kahvicu džamiju. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je s jedne strane uzglavnog nišana koji ima formu manjeg nišana sa turbanom u gužve. Pismo — običan nesh.

Tekst:

هو الحى الباقي

المرحوم و المعنور له

حاجى سليمويك

الحاج دأدو

روحنه القاتحه

سنه ۱۲۸۴

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! Umri i pokojni hadži-Dedo Hadžiselimović. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1284«. (Počinje: 5. V 1867 — 13. IV 1868).

U manjem groblju uz Kahvicu džamiju, koja se nalazi na periferiji Travnika, iznad Jeni džamije, postoji do 30-tak pari nadgrobnih spomenika. Svi su oni manjih dimenzija, jednostavne obrade, bez ornamenata. Između njih samo dva nišana imaju natpise od kojih jedan i hadži-Dede, koji ovdje donosimo.

87.

1284 = 1867/68.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MULAZIMA
AZIZ-BEGA

Nadgrobnni spomenik na kome je isklesan ovaj natpis nalazi se na groblju uz hadži Ali-begovu džamiju u Gornjoj čaršiji. Sarkofag i nišani su bogato dekorisani. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je lijepim nesh pismom na jednoj široj strani uzglavnog nišana.

Tekst:

کنج یاشنده دوشوب
سودای عشقه ترک
وطن ایلدی بولدی
لذت دار فناده عزم
بقا ایلدی کرید اهلایسندن
میر آلائی سلیم بک
مخدومی بوسنه الاینک
ایکنجی طاہوری دوردنجی
بلوکندن ملازم ثانی
عزیز بک روحیچون الفاتحه
۱۲۸۴ سہ

Prevod: »U mladosti zbog (nesretne) ljubavi napustio je svoju domovinu. Kako u prolaznom životu nije našao užitka, odluči se za vječnost Aziz-beg, drugi mulazim četvrtog buluka, drugog tabora bosanske vojske, sin Selim-bega sa otoka Krete. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1284«. (5. V 1867 — 3. IV 1868).

88.

27. šabana 1285 — 12. XII 1868.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ŠEJH MUHAMED
ISAMUDIN-EFENDIJE PANDŽE

Na velikom groblju u Potur-mahali, nedaleko od Lončarice džamije, nalazi se grob Isamudina Pandže. Sačuvan je samo uzglavni nišan, kojem je odbijen turban. Grob pokojnika ima santrač od većih klesanih ploča. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je i isklesan lijepim nesh pismom u sedam redaka.

Tekst:

المرحوم و المغفور له
 سرايلى پاتجه الشيخ
 محمد عصام الدين افندى
 ابن الحاج عبده افندى
 طويقت خلوتى
 الى رحمة ربه المغفور
 روحه چون الفاتحه
 ١٣٨٥ سنه فى ٢٧ ش

Sl. 53.

Prevod: Umrli, pokojni, Sarajlija Šejh Isamudin Muhamed efendija Pandža, pripadnik halvetijskog derviškog reda, potreban Božje milosti. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. 27 šabana 1285. godine«. (12. XII 1868.).

Isamudin efendija je sin Abdulah efendije, iz Sarajeva, a kojeg je odavde iz političkih razloga prognao u Travnik Topal Osman-paša godine 1866. i koji je, kako vidimo, u Travniku i umro.

89.

1285 = 1865/66.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU SULEJMAN-BEGA
MIRALEMPAŠIĆA, SINA FERHAD-BEGA

Iznad groba pokojnika na groblju uz hadži Ahmed-aginu džamiju u Vitezu izrađen je sarkofag od velikih kamenih ploča iznad koga su dva nišana. Uzglavni nišan ima običan turban u gužve. Sa jedne šire strane ovog nišana isklesan je mač, dok je sa druge strane natpis na turskom jeziku isklesan u devet redaka. Pismo — lijep nesh

Tekst:

هو الحى الباقي
كنخ ايكن دنيا صفا سين كورمدن
توك ايلدى جنتى فردوس اعلاحووه
رغبت ايلدى ارجعى امرى خطابك
عطيه سين بحرينه واصل ايلدى
مير عالم پاشيك زاده فرهاد بكك
مخدومى الرحموم و المغفور له
سليمان بك روحيتچون الفاتحه
سنه ١٢٨٥

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ!

Napustio je ovaj svijet u mladim godinama, ne našavši u njem zadovoljstva,

U žudnji za ljepoticama raja Firdevsa,

Utonuo je u more vječnosti i
 Odazvao se pozivu »Vrati se«.
 Pokojni i umrli Sulejman-beg Miralempašić,
 Sin Ferhad-begov. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.

Godina 1285«. (24. IV 1868 — 12. IV 1869).

90.

1285 = 1868/69.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU AHMED-BEGA
 KURBEGOVIĆA IZ PRUSCA

Ovaj spomenik ima oblik običnih nišana sa turbanom u gužve, a nalazi se na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je u osam redaka. Pismo — običan nesh.

Tekst:

هو الخلاق الباقي
 المرحوم و العفود له
 اقحصارلى خاندانندن
 قودبك زاده احمد
 بك روحچسون
 الفاتحه
 فى
 سنه ١٢٨٥

Prevod: On (Bog) je vječno živ! Umrli i pokojni Ahmed-beg Kurbegović (Kurbeg-zade), iz Prusca, iz hanedanske porodice. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1285«. (24. IV 1868 — 12. IV 1869).

91.

1286 = 1869/70.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU BEKIRA
AHMEDSPAHIĆA

Nišani s ovim natpisom situirani su na groblju uz Lončaricu (Tekiju) džamiju. Natpis u prozi na turskom jeziku isklesan je običnim nesh pismom.

Tekst:

هذا النشان
المرحوم
احمد سپاهی زاده
بکر بن علی روحنه
الفاقیه
سنه ۱۲۸۶

Prevod: »Ovo je grob Bekira Ahmedspahića (Ahmedspahi-zade), sina Alijina. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godine 1286«. (13. IV 1869 — 2. IV 1870).

92.

13. safera 1286 = 25. V 1869.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI HASAN-BEGA
HASANPAŠIĆA

Na groblju nedaleko od Dervente, na putu Travnik—Dolac, nalazi se nadgrobni spomenik na kome je isklesan ovaj natpis u obliku pjesme na turskom jeziku.

Tekst:

هو الحی الباقی
عفت اهل پاک دامن طریقی قادری ایلی
باغ دنیایی تماشا اختیار ایتمش ایلی
عاله احسان چوق ایکن دنیایی توك ایلی

ذوق فانی بلدی باقی اولیوب میل ایتمدی
 حقه ذکری فکوه حسرت چاکر ایدی
 غنجه کلزار جنت اولش اثر ایدی
 ناکهان ارجی تداسن خوش ایلدی
 جنت اعلايه ناظر روح طیر آن ایلدی
 المرحوم و المغفور المحتاج الی رحمة ربه المغفور
 حسن پاشا زاده الحاجی حسن درویش بك افندی
 روحیچون الفاتحه ۱۲۸۶ سنه
 فی ۱۳ صفر الخیر

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ!
 Pripadnik kaderija, čedan i čistih skuta,
 Promotrio je perivoj ovoga svijeta,
 I za njim nije žudio, a mnogim je dobro činio,
 Prolaznim uživanjima nije težio,
 Uvijek je bio zaokupljen spominjanjem Istinitog.
 On je rajski pupoljak
 Nenadni poziv »Vrati se« ugodno je primio,
 I otišao u razgledanje visokog raja,
 Umrli i pokojni, potreban milosti Boga koji prašta,
 Hadži Hasan Derviš efendija Hasanpašić.
 Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.

13. safera 1286«. (25. V 1869).

93.

1286 = 1869/70.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽE ZULEJHA HANUME IMŠIRPAŠIĆ-TESKEREDŽIĆ

Na groblju uz Teskeredžića džamiju nalazi se grob Zulejhe iznad kojega je sarkofag i dva lijepo izrađena i ukrašena nišana od kristala kamena. Natpis u vješto izvedenom nesh pismu ispisan je i isklesan se dvije strane nišana.

Tekst:

يا غفّار

بو جهان باغنه كلدم بو مروت كوردم
 دردمه درمان ارادم بو علاجين بولدم
 آه ايله زار قيله رق تازه لكيمه طوييدم
 چون اجل پيمانه سي طولش مرادم المدم
 حملني وضع ايلركن وفات ايدن
 تو اونيك خاندانلردن تذكره جي
 زاده حامد بك افتدينك خليله سي
 الحاجه زليجا خانمك روحيجون الفاتحه
 ۱۲۸۶ سنه

مرحومه مومي اليها اقحصار قضاسي
 خاندانلردن مير عالم پاشا زاده
 احمد بكك كريمه سي اولوب
 وسليمان پاشا زاده ابراهيم
 پاشانك حفيده سي جنت مكاني

»O Bože, koji mnogo prašta,

U perivoju života ne vidjeh čovječnosti,
 Mojoj boli sam tražila i nisam našla lijeka,
 Zato s uzdahom požalimo za mojom mladošću koju ne osjetih,
 I kada se čaša sudbine prepunila, ne postigoh svog cilja.
 Hadže Zulejha-hanuma, žena travničkog hanedana Teskeredžića
 Hamdi-beg-efendije, umrla pri porođaju.
 Za njezinu dušu (prouči) Fatihu.
 Umrla je kći Miralempašića Ahmed-paše iz Prusca,
 a unuka Sulejmanpašića Ibrahima, neka joj je boravište u raj.

Godina 1286«. (13. IV 1869 — 2. V 1870).

94.

1292 = 1875/76.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU IBRAHIM-EFENDIJE
NOVALIJE

Na velikom groblju u Potur-mahali nalazi se spomenik sa ovim natpisom. Natpis u prozi na turskom jeziku izveden je u šest redaka Pismo — običan nesh.

Tekst:

زيارتدن مراد انجق دعا
بوكون بئجا ايسه ياركنر سئما
في الاصل پريدلى نوالى
اولوپ سرحدلى ابراهيم
افنديك روحىچون الفاتحه
سنة ۱۲۹۲

»Posjećivanju groba svrha je molba (dova),
Ono što sam ja danas, ti ćeš biti sutra,
Serhadli (Krajišnik) Ibrahim-efendija
Novalija. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu.

Godina 1292«. (7. II 1875 — 27. I 1876).

95.

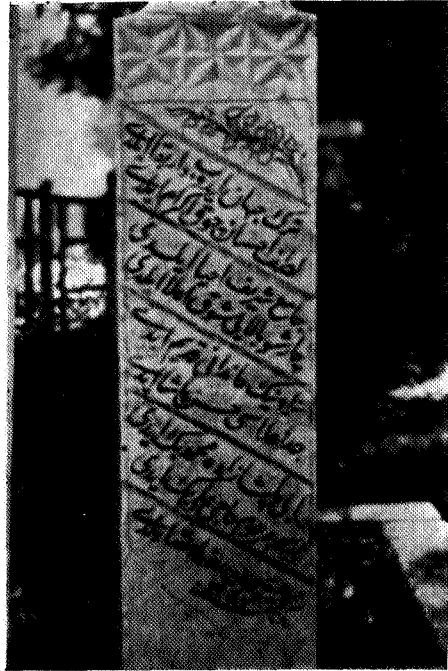
1292 = 1875/76.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI ALI-BEGA
HASANPAŠIĆA

Nadgrobni spomenik sa ovim natpisom situiran je u dvorištu hadži Ali-begove džamije u Gornjoj čaršiji. Grob je omeđen santračem iznad kojeg su dva nišana od bijelog sarajevskog kamena krečnjaka. Nožni nišan je osmorokutni, a uzglavni četvorne osnovice i s lijepo izrađenim turbanom u gužve. Od strane groba je na uzglavnom nišanu isklesan natpis u stihovima na turskom jeziku. Pismo lijep nesh-talik. Iznad natpisa isklesan je cvijet sa grančicom.

Tekst:

ترك جهان ايدوب دار بقا ايلدى
 لطف احسان چوق اكرام ايلدى
 جامع شريف احيا ايلدى
 چارشو بالايى شوق اعلا ايلدى
 تراونيك خاندانى قديم ايدى
 جد اعلاسى حسن پاشا ايدى
 ابى زاده محمد بك ايدى
 اسم مرحوم حاجى على بك ايدى
 روحىچون رضاء الله اولدى
 سنه ۱۲۹۲

Prevod:

»Napustivši ovaj svijet, preselio se u vječnost,
 Učinio je mnogo dobrih djela,
 Obnovio je i ovu časnu džamiju,
 I tako Gornjoj čaršiji dao novi veliki sjaj,
 Potomak je stare travničke hanedanske porodice,
 Unuk Hasan-pašin, a sin Paša-zade Mehmed-bega.
 Ime umrlom je hadži Ali-beg.
 Njegovoj duši za Božje zadovoljstvo prouči Fatihu
 Godina 1292«: (7. II 1875 — 27. I 1876).

Hadži Ali-beg je, kako smo vidjeli, obnovio džamiju u Gornjoj čaršiji pred kojom se nalazi njegov grob i koja je i danas u Travniku poznata kao hadži Ali-begova džamija.

96.

1292 = 1875/76.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUDERISA
 MUHAMED-EFENDIJE

Nadgrobnni spomenik na kojem je isklesan ovaj natpis nalazi se uz Varošku džamiju. Na uzglavnom nišanu sa običnim turbanom u

gužve isklesan je natpis u prozi na turskom jeziku. Pismo — običan nesh.

Tekst:

يا واقفا بقبرى
متفكرا بامرى
بالامس كنت مثلك
غدا تصير مثلى
عادل چاوش
مدرسین كرامدن
الحاج حافظ بكر
افنديك مخدومى
مدرس محمد افندى
روحنه الفاتحه
سنه ۱۲۹۲

Prevod: »Posjetioče moga groba, promisli o mom stanju. Ja sam juče bio ono što ti danas, a ti ćeš sutra biti što ja danas. Adil-čajuš, muderis Muhamed-efendija, sin muderisa hadži hafiz Bekir-efendije. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1292«. (Počinje 7. II 1875 — 27. I 1876).

97.

1294 = 1877/78.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUFTIJE HADŽI MUHAMED DERVIŠ-EFENDIJE KORKUTA

Nišani hadži Muhameda nalaze se na groblju uz Lončaricu džamiju. Na visokom uzglavnom nišanu sa turbanom »mušebeke« isklesan je natpis u stihovima na arapskom jeziku. Kronogram je ispisan u jedanaest redaka lijepim nesh-talik pismom.

Tekst:

قبر عبد من عباد مخلصين
 طيب الله ثراهم اجمعين
 قد انار الحق نور الحق به
 فاستنارت به قلوب المرشدين
 قد تزكى ثم زكى الطالبين
 فانجلى انوار رب العالمين
 حجة الاسلام مفتي الانام
 مهبط الالهام غوث العارفين
 قال في تاريخه مخدومه
 طهر الله سر قطب القاتنين
 ١٢٩٤ سنه

Prevod: »Ovo je grob iskrenog Božjeg roba, neka mu je ugodan počinak. Osvijetljen istinom propovijedao je istinu i tako osvjetlio srca mnogih učitelja (muršida). Očišćen svjetlom stvoritelja svijeta, postigao je da uputi mnoge učenike. Hudžetul-islam, muftija, šejh. Njegov sin mu izreče kronogram: »Allah je očistio dušu vođe poniznih. Godina 1294«. (16. I — 4. I 1878).

Hadži Muhamed-Derviš Korkut, travnički muftija, zvani »sidi« (sijedi) muftija rodom je iz Nevesinja. Škole je završio u Carigradu i nakon toga postavljen za šejhul-kura u Travniku. Bio je neobično sposoban i dobar kaligraf. Pripadao je derviškom redu i bio šejh halveti tekije u Travniku. Natpis mu je spjevao sin Hazim.

98.

1294 = 1877/78.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MEHMED-AGE
 JUSUFBAŠIĆA

Nišani sa ovim natpisom situirani su na groblju uz Hasan-aginu (Jeni) džamiju. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u sedam redaka običnim nesh pismom.

Tekst:

هو الحى الباقي
 المرحوم و المغفور له
 يوسف باشيك
 صالح اغا نك
 روحچون الفاتحه
 سنه ١٢٩٤

Prevod: »On (Bog) je vječno živ. Umrli i pokojni Mehmed-aga Jusufbašić, sin Salih-age. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1294«. (Počinje 16. I 1877 — 4. I 1878).

99.

1295 = 1878/79.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU LUTFULAHA ČIŠIĆA

Nadgrobni spomenik na kome je isklesan ovaj natpis nalazi se na groblju u Potur-mahali. Njegov uzglavni nišan ima oblik običnih nišana sa turbanom na prevoje u gužve. Natpis u prozi na turskom jeziku ispisan je u devet redaka običnim nesh pismom.

Tekst:

هو الحى الباقي
 يا واقفاً بقبرى كن
 متفكراً بامرى بالامس
 كنت مثلك غداً تصير
 مثلى اتحصارلى كشى
 زاده لطف الله افندى
 روحچون الفاتحه
 سنه
 ١٢٩٥

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! Posjetioče groba, razmisli o mom stanju: ja sam juče bio što ti danas, a ti ćeš sutra biti što ja danas, Lutfulah-efendija Čišić iz Prusca (Akhisarli). Za njegovu dušu prouči Fatihu. Godina 1295«. (5. I 1878 — 25. XII 1879).

100.

1295 = 1878.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI HASANA,
SINA ABDIBEGOVA U VITEZU

Ovaj nadgrobni spomenik nalazi se na groblju uz Ahmed-aginu džamiju u Vitezu. Uzglavni nišan ima običan turban u gužve. Sa jedne strane nišana uklesan je mač, a sa druge natpis u prozi napisan sa mnogo pravopisnih grešaka.

Tekst:

يا واقى فابغبرى

متفكرا بامرى

قام مرحوم و

مغفور المحتاجى

حاجى حسن بن

عبد بك رحمة

الله عليه

سنه ١٢٩٥

Prevod: »Posjetioče moga groba, razmisli o mom stanju. Umrli i pokojni hadži Hasan, sin Abdibega, neka je na njega božja milost. Godina 1295«. (5. I 1878 — 25. XII 1878).

101.

1296 = 1878/79.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ABDULAH EF.
ĆEMALoviĆA

Nišani Ćemalovića situirani su na groblju uz Lončaricu (Tekiju) džamiju. Na uzglavnom nišanu sa ulemanskim turbanom isklesan je natpis u stihovima na turskom jeziku. Pismo — običan nesh.

Tekst:

سبحان من تفرد بالقدرة و البقاء
 و امتحن العباد بالموت و الفناء
 قيلدى عبد الله افندى عزم اقليم بقا
 روحنى رحمتله شادان ايده حى لا ينام
 ذاتى فردنده رشيدى ايدى حواجه احمدك
 كيم كمالى زاده ايدى والدى مرحومه نام
 زهرة كتابندن اولوب نيجه سال و شهرور
 دولت صدق ايله خدمت ايتدى بر وفق مرام
 ارجى امرى ايدوب اخر صماخ جاتنه
 ترك ايدوب دنيايى اولدى عزم دار السلام
 تام تاربخن حليما سويلدى روح القدس
 ايلدى حق خلدى عبد الله افندى يه مقام
 ۱۲۹۶ سنه

Prevod:

»Neka je slavljen onaj koji je jedinstven u moći i vječnosti,
 Koji je svoje robove stavio na kušnju u prolaznosti i smrti,
 Abdulah efendija se odluči za vječnost,
 Neka njegovu dušu obraduje milošću živi i vječno budni.
 Umrli je razboriti sin Ahmed-efendije Čemalovića
 Dugi niz godina je bio katib (zumrei kutabden)
 I vjerno služio.
 Konačno mu je prispio glas »Vrati se«,
 Pa tako napusti prolazni svijet i ode u kuću spasa.
 Halime, Ruhi-kuds mu izreče potpuni kronogram:
 Istiniti je primio u vječnost Abdulah efendiju.

Godina 1296«. (26. XII 1878 — 14. XII 1879).

102.

1296 = 1878/79.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HADŽI
IBRAHIM-EFENDIJE HADŽIABDIĆA

Spomenik sa ovim natpisom nalazi se na groblju uz Lončaricu džamiju. Grob je ograđen santračem iznad kojeg je na uzglavnom nišanu isklesan natpis u prozi na turskom jeziku.

Tekst:

هو الحى الباقي
يا واقفا بقبرى
كن متفكرا بامرى
بالامس كنت مثلك
غدا تصير مثلى
مرحوم حاجى عبديك
الحاج ابراهيم افندى
روحى چون الفاتحه
سنه ١٢٩٦

Prevod: »On (Bog) je vječno živ! O posjetioče moga groba, zamisli se nad mojim stanjem: ja sam juče bio što ti danas, a ti ćeš sutra biti ono što ja danas. Umrli hadži Ibrahim-efendija Hadžiabdić. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1296«. (26. XII 1878 — 14. XII 1879).

103.

1298 = 1880/81.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU HAMID RAŠID-BEGA
TESKEREDŽIĆA

Na groblju uz Teskeredžića džamiju u Potur-mahali nalazi se nadgrobni spomenik sa ovim natpisom. Nad grobom je vrlo plitko postavljena velika kamena ploča, na sredini šuplja, iz koje se dižu dva obla nišana visine 1 m, bez turbana. Pri vrhu uzglavnog nišana je isklesano »mašalah kane«, što je izvedeno u obliku tugre. Natpis u prozi na turskom jeziku pisan vrlo krupnim i lijepim nesh pismom.

ما شاء الله كان
 تاونيك اشرف خاندانلوندن
 ورتبه ثانيه اصحابندن
 تزكوه جي زاده حامد راشد بكك
 روحچيون و كافة اهل ايمان
 روحلرچيون لله الفاتحه
 سنه ۱۲۹۸

Prevod: »Hamid Rašid-beg Teskeredžić, iz travničke ešrafske i hanedanske porodice, nosilac odlikovanja drugog stepena. Za dušu umrlog i svih vjernika (prouči) Fatihu uime Boga. Godina 1298«. (4. XII 1880 — 22. XI 1881).

Hamid-beg Teskeredžić je zajedno sa Derviš-begom obnovio džamiju u Potur-mahali, koja je i danas poznata kao Teskeredžića džamija.

104.

1300 = 1882/83.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ŠEJHA HADŽI
MUSTAFA NIJAZIJE

Na groblju na Derventi situiran je nadgrobni spomenik šejha hadži Mustafe. Na oba nišana, što je inače rijetkost, tj. i na uzglavnom i nožnom isklesan je natpis.

Tekst na uzglavnom nišanu:

هو الحق الباقي

خادم الفقراء

القشبندي الشيخ

الحاج مصطفى

نيازي روحچون

الفاتحه ١٣٠٠ سنه

Prevod: »On (Bog) je vječan! Šejh hadži Mustafa Nijazi, nakšibendija, sluga siromaha (derviša). Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1330«. (12. XI 1882 — 1. XI 1883).

Na nožnom nišanu je tekst:

تقبل رجائي يا الهى

لا ترد عنا نياز المصطفى

يا محمد قيل شفاعت

امتكدر مصطفى

Prevod: »O moj Bože, primi i ne odbijaj molbu i poniznost Mustafe. O Muhamede, zauzmi se za oprostaj grijeha tvojih sljedbenika o Mustafa.«

Uzglavni nišan šejha Mustafe ima turban derviša.

105.

1312 = 1894/95.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ŠEJH SALIHA

Na groblju na Derventi uz turbe muftije Abdurahmana nalazi se nišan sa ovim natpisom. Nišan ima derviški turban, a natpis je isklesan u četrnaest redaka.

Tekst:

هو

سالك راه حقيقت شمع بزم معرفت
 نقشبنده نسبتله ايلردى مفخرت
 قطب دوران نور عرفان شيخ ار خليفه سى
 بلدة توازيكده ايدى مسلكنده بر ثبات
 ذكر حقله عمرين افنا ايلمشدر بى كمان
 صوك نفسده الله الله ديهرك ايتدى وفات
 شهورتى درويش ايدى لکن حقيقه ايدى شيخ
 مرشد كامل ايدى ازاده وزار . . . ثبات
 خدمت ايتمشدى عمومه مادی و معنوی
 جسمی يوقسه عالم فانیده روح پرمات
 کل زيادت ایده لم بر مقبر علوی ور آين
 روح پاکندن تفيض ایده لم بى غايات
 معنوی فرزندی شوقی سويلدی تاريخنى
 نقل عالم ايلدی شيخ صالح افندی ايات
 فاتحه ۱۳۱۲ سنه

Prevod: »Hu (On = Bog)

Sljedbenik puta istine, svjetionik skupine poznavaoaca
 Koji se ponosio pripadnošću nakšibendijskom redu

Kutb svoga vremena, svjetlo spoznaje, halifa šejhova
 U Travniku je u svom pozivu bio stalan (oštećeno)
 Život je proveo u spominjanju Istinitog,
 I na koncu života je izgovarao Alah Alah i tako preselio.
 Poznat je kao derviš, a u istinu je bio šejh,
 Savršen učitelj i stalan na svom putu.
 Mnogima je pomogao moralno i materijalno.
 Dođi da posjetimo grob velikana,
 I da se koristimo njegovim duhovnim blagom.
 Njegov murid Ševkija izreče mu kronogram
 Šejh Salih-efendija je otišao s ovog svijeta

Fatiha

Godina 1312«.

106.

2. džumadel-evela 1333 = 18. III 1915.

**NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU KADIJE
 IBRAHIM-EFENDIJE KUNDUROVIĆA**

Nadgrobnni spomenik sa ovim natpisom nalazi se na groblju kod turbeta i kafane na Derventi. Uzglavni nišan ima običan turban u gužve i manjih je dimenzija. Natpis u prozi na turskom jeziku isklešan je običnim nesh pismom.

Tekst:

الله باقى
 مرحوم و مغفور له
 القاضى ابراهيم افندى
 بن قوندورويج صالح آغا
 روحه چون القاتحه
 سنه ١٣٣٣
 فى ٢ جمادى الاولى

Prevod: »Bog je vječan! Umrla i pokojna kadija Ibrahim-efendija Kundurović, sin Salih-age. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. 2. džumadel-ula 1333«. (= 18. III 1915).

107.

1339 = 1920/21.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU MUFTIJE
HAZIM-EFENDIJE KORKUTA

Na groblju uz Lončaricu džamiju sahranjen je Hazim Korkut nad čijim grobom je nadgrobni spomenik s ovim natpisom. Natpis u pjesmi na arapskom jeziku isklesan je nesh' pismom.

Tekst:

قبر عبد من عباد صالحين
 خادم للشرع و الدين المين
 ناشر للعلم مرشد المسترشدين
 مستمسك في كل حال بالجبل التين
 طول عمره للورى قد كان من الناصحين
 محرزًا عنوان يعسوب الواصلين
 ارض اللهم عنه رضا المتقين
 ارضه عنه ارحم الراحمين
 سنه ١٣٣٩

Prevod:

»Ovo je grob jednog između dobrih (Božjih) robova,
 Koji je služio šerijatu i časnoj vjeri,
 Širio je nauku i bio vodič onima koji su tražili upute.
 Uvijek se pridržavao čvrstog Božjeg puta (konopca)
 I cijeli život proveo u upućivanju vjernika i pobožnosti.
 Bože, neka pokojnik postigne tvoje zadovoljstvo koje pružaš
 bogobojažljivima.

I budi s njim zadovoljan o najmilostiviji.

Godina 1339«. (15. IX 1920 — 3. IX 1921).

Hazim efendija Korkut je sin Derviš Muhamed-efendije. Bio je muftija i muderis Fejzije medrese. Pripadao je halvetijskom derviškom redu. Pjevao je na arapskom i turskom jeziku i od njega imamo nekoliko kronograma. Njegov konak za goste bio je posljednji ove vrste u Travniku. Vidi: H. Mehmed Handžić, *Književni rad bosansko-hercegovačkih muslimana*. Sarajevo 1934.

108.

1343 = 1924/25.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU AHMED-MUNIBA
KORKUTA

Spomenik se nalazi na groblju uz Lonačaricu džamiju. Na uzglavnom nišanu je isklesan natpis u šesnaest redaka. Natpis je u prozi na arapskom jeziku. Pismo — običan nesh.

Tekst:

قبر احمد منيب لربه
اسمه هذا و قورقوت لقبه
امّ الناس ناصح خلقه
ناشر بالعلم حقا و بشه
شاع علمه و عمّ حلمه
قد خدم في مجلس العلماء
زانه و فاق اقوانه
خصّ قد وحث عباده
في الخير افنى عمره
انعم الله عليه و اغفره
احسن اليه و الى عقبه
احي اسم ادم خير
هذا ما سنح لكاتبه
راجيا ربه افضاله
١٣٤٣ سنه
فاتحه

Prevod: »Ovo je grob Ahmeda, pokornog svom stvoritelju. Ime mu je Ahmed Munib, a preziva se Korkut. Predvodio je svijet i

upućivao ga šireći nauku, bio je poznat po blagosti. Službovao je kao član Ulema medžlisa i krasio je svoje društvo. Podsticao je ljude na dobro i u to vrijeme provodio. Neka ga Bog nagradi i oprostí mu grijehes.

Ahmed-Munib je sin Derviš Muhameda. Bio je nastavnik na Fejziji medresi, a prije toga upravitelj mektebi ibtidaije. Izabran je za člana Ulema medžlisa. On je jedan od potpisnika poznatog bečkog takrira, kojim se osporavalo pravo Austriji na donošenje meritornih rješenja u pitanjima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Druga dvojica potpisnika su: Šarac hfz. Sulejman, reisul-ulema i Alajbegović iz Mostara.

109.

1358 = 1938.

NATPIS NA NADGROBNOM SPOMENIKU ASIM-EFENDIJE KORKUTA

Nad grobom umrlog na groblju uz Lončaricu džamiju nalazi se nišan sa mušebek turbanom na kojem je isklesan natpis u rimovanoj prozi na arapskom jeziku. Natpis je ispisan u jedanaest redaka i ispisan običnim nesh pismom.

Asim efendija je sin hadži Hazim-efendije Korkuta, muderis Fejzije medrese.

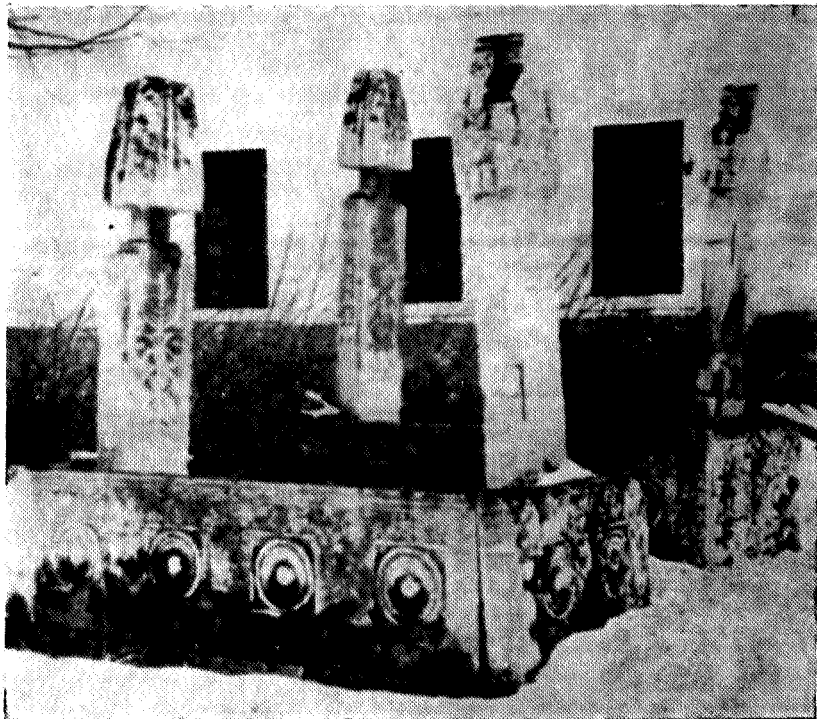
Tekst:

هو الحى الباقي
قبر عبد طالب مرضاته
ناشر العلم كلياته وجزئياته
ذاكره في كل ان من حياته
اعطاه الله رؤيته جماله وكمالاته
و ادخله يوم حشره خلود جنانه
هذا دعاء له من بنيه وبناته
هو الشيخ الاستاذ عاصم بن
الحاج حازم قورقود الله الفاتحه
سنة ١٣٥٨

Prevod:

»On (Bog) je vječno živ! Ovo je grob roba koji traži (božje) zadovoljstvo. Širio je nauku, stalno spominjao svoga stvoritelja i

svakog časa tražio oprostaj za svoje grijehе. Neka mu Alah podijeli vječni raj i viđenje njegove ljepote i savršenstva. Ovo je molba umrlom od njegovih sinova i kćeri. Šejh Asim efendija, profesor, sin hadži Hazim efendije Korkuta. Za njegovu dušu (prouči) Fatihu. Godina 1358«. (1938).

Nišani Ibrahimašića uz Hadži Ali-begovu džamiju

A B S T R A C T

TURKISH INSCRIPTIONS IN THE REGION OF TRAVNIK

Travnik was mentioned for the first time in 1464, and in the year of 1699 Travnik became the seat of the viziers of Bosnia with two shorter interruptions (1827—1828 and 1832—1839) and until 1850 remained the politicogovernmental center of Bosnia. This (1699—1850) was the tempestuous period, in which central Turkish government was getting weaker and unable to suppress the resistance of the feudals in the Turkish Empire, as well as in Bosnia. At that time the janitzars were abolished demonstrations and rebellions started. That situation is best illustrate by the frequent changes of viziers. Troughout this period of 143 years, as long as Travnik was center

of pashaluk 90 changes in the visier were made. All these changes left of course a visible trace on the material culture of Travnik. The transfer of viziers seat did have a favorable effect on the development on the small provincial town. The town extended through new quarters (mahala), there was increase of population and trade as well as business, boomed. At that time also many public and private buildings were built. However, during several storms especially fires; many valuable buildings burned down and were completely destroyed and along with them archive materials. Archives and libraries were especially destroyed during the great fire in 1903 year.

In Travnik as a seat of the province and the administration center of Bosnia, there was also large archive of Bosnian visier divan, Defterhana (Department of Finance) etc. In Travnik, however, a certain number of Turkish epigraphical monuments on several buildings had been preserved, especially as numerous inscriptions on tomb stones. Even to this day a certain number of inscriptions from the buildings long time ago are preserved. It is known, that epigraphical monuments beside the purely historical and artistic value. But there are also some epigraphical monuments of Travnik as a town of vizirs that have a special value. Their value is greater because they are making up for the material which burned in archives. On the ground of these inscriptions one can reconstruct circumstances in Travnik, especially in the period of 1699—1750.

This study contains 109 inscriptions. According to the kind of the buildings one can divide them in the following way: 9 inscriptions from mosques, 4 from religious schools, 1 from elementary religious school, 7 from public drinking-fountains, 1 from bridge, 1 from the bazar, 1 from military station and finally 1 from the clock-tower.

The other inscriptions relate to tomb stones and mausoleums. Inscriptions on tomb stones in Travnik, are very interesting with regard to the personalities on whose graves they were erected or made into special mausoleums.

To begin with, here is a special case, what can not be found in the other places in Bosnia and Hercegovina, we got a certain number of rarely beautiful mausoleums in which Bosnian governors were buried: Abdulah-pasha Muhsinovich (died 1748), Abdulah-pasha Defterdirija (died in 1785) Mustafa-pasha Perisan (died in 1798) and Dželaludin-pasha (died in 1822). Mausoleums were build for other persons too, but they were much simpler and not as valuable from the architectural point of view.

The information obtained from the Turkish inscriptions on the tomb stones in Travnik are interesting with regard on numerous foreigners, who came to Travnik as a capital of Bosnian Pashaluk and occupied different positions there, and there died and were buried there. Unique tomb stones in Travnik are those which mark the graves of local people, landowners, men of letters and science, poets;

who were against regime, were brought here and executed. The example for execution might be taken two men from Sarajevo Ibrahim and Mehmed-aga (buried near mosque in Luka), Firdus-captain (whose grave is near Lončarice Mosque), Salih-pasha Kulenovic and Mustafabey Kulenovic (buried near Yeni Mosque), Muderis of Sarajevo Shejh Isamudin Pandža (buried in Potur mahhala) poet Ilhamije Žepčak (buried in mausoleum in Potur mahhala) and many others.

Turkish epigraphical monuments of Travnik show great variety in context as far as their content is concerned both those in prose and those in verse. The later ones give the information about life in Travnik and about many learned men and men of letters who lived there. Beside that few »mufties«, »imams« and »muderises«, one can find a certain number of poets, who among other wrote chronograms in verse. The majority of these inscriptions were »ebdžed«, that means were from numerical values of the letters in chronoverse one obtains the year of chronoframe.

The decorations of tomb stones (mişans) are picturesque and rich. That is pointed out especially if we think about two kinds of tomb stones: one that had been made locally, and others which had been imported from the other parts, for example from Sarajevo. One can even find tomb stones of Istanbul origin. Among tomb stones from Istanbul, one of the most successful works of master chisles are the sarcophaguses and the tomb stones, on the graves of Abdulah-pasha Muhsinovic and Dželaludin-pasha in the mausoleums »Under Linden«, and they are beautifully designed, made and decorated, as well as tomb stones on the grave of Abdulah-pasha Defterdarija near Yeni Mosque.

On the monuments, which are richly decorated and designed with the motives of the folk ornaments, should be pointed out on the first place the tomb stones on the grave of Firdus-captain. On his tomb stone one can find motives one finds on the distaffs the tomb stones of Perisham Mustafa-pasha in Mausoleum »Under Linden« were decorated with folk ornaments as well as tomb stones of Sunulah-pasha Mustafa-pasha Yenışehirly and many others.

A characteristic decorative detail on tomb stones of Travnik, are also different texts and sayings made in form of turgas or kufek lettering. The inscriptions written in »dželi« lettering are very decorative. Considering all this, many inscriptions are masterpieces of calligraphy.

With regard to most inscriptions in this collection from 18. and 19. ct. tomb stones, one can distinguish according to turban to which class and profession men belonged. Beside pashas turbans, there is quite a variety of turbans of the lerned men, janitzars, esnafs, and other caps.

The inscriptions of this collection give the names of certain number of donators, which sponsored many buildings in Travnik. The author elaborates inscriptions according to the chronological kind of the monument.